

Badge Kleine Trappers

Handleiding
loopfiets en fiets

Onderwijsniveau: kleuter

BRUSSEL MOBILITEIT
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

Dankwoord

Deze handleiding werd ontwikkeld in samenwerking met de Vlaamse Stichting Verkeerskunde.

Deze handleiding is geschreven door Coren en GoodPlanet vzw op verzoek van Brussel Mobiliteit – Directie Mobiliteit en Verkeersveiligheid

Voorwoord

Om je te begeleiden in het leerproces voor verplaatsingen te voet en met de fiets heeft Brussel Mobiliteit, samen met Coren vzw en GoodPlanet vzw, verschillende leerlijnen ontwikkeld. Met deze **leerlijnen** trachten we van jouw leerlingen bewuste burgers te maken die de **actieve verplaatsingsmodi** beheersen, en die in staat zijn om hun eigen duurzame mobiliteitskeuzes te maken. De competenties die zij daartoe moeten verwerven, hebben we verwerkt in educatieve pakketten voor voetgangers en fietsers, bestemd voor de **leerkrachten** van de verschillende niveaus van het kleuter- en lager onderwijs.

Elk educatief pakket bestaat uit een praktische handleiding voor de leerkrachten, een controlefiche, een zelfevaluatiefiche en enkele extra oefenfiches. De pakketten bevatten ook badges die de leerlingen krijgen na de eindtest en “Kleine Trapperskaarten” voor de ouders.

De leerlijn fietsen bestaat uit vier badges, aangepast aan elk niveau:

- ➡ De Badge Kleine Trappers voor het kleuteronderwijs
- ➡ De Badge Fietsers Brons voor de 1^e graad van het lager onderwijs
- ➡ De Badge Fietsers Zilver voor de 2^e graad van het lager onderwijs
- ➡ De Badge Fietsers Goud voor de 3^e graad van het lager onderwijs

Je hebt nu de handleiding Kleine Trappers in handen die de **kleuterleid(st)ers** begeleidt bij het leren gebruiken van de loopfiets en de fiets. De klemtoon ligt op zintuiglijke, motorische en evenwichtsontwikkeling bij jonge kinderen.

Deze handleiding werd geschreven om met behulp van de **loopfiets** te leren fietsen op een **fiets met trappers**. Loopfietsen bevorderen immers de evenwichtstraining en de ontwikkeling van de stuurvaardigheid bij jonge kinderen en maken fietsen met steunwielletjes overbodig. Kinderen die goed overweg kunnen met een loopfiets maken nadien vlotter de overgang naar een fiets met trappers. Aan het einde van deze handleiding vind je onze tips om aan materiaal te geraken voor je school en je leerlingen, alsook een opleidingsaanbod voor leerkrachten en ouders.

Dit educatieve programma is gebaseerd op een publicatie van de VSV (Vlaamse Stichting Verkeerskunde). Wij danken eveneens Pro Velo en de VGC (Vlaamse Gemeenschapscommissie) voor hun tips bij het ontwerpen van deze handleiding.

Fijne fietstocht!

Inhouds- opgave

1. Inleiding	5
1.1. STOP-principe	5
1.2. Stapsgewijze aanpak leerlijn fietsen.....	7
1.3. Doelstellingen van de Badge Kleine Trappers.....	8
1.4. Stapsgewijze aanpak voor de Badge Kleine Trappers.....	9
1.5. Goed gebruik van deze handleiding	10
1.6. Aandachtspunten voor kleuters in het verkeer.....	10
2. Hoe leer je een kind fietsen?	15
3. Vaardigheden trainen	17
Vaardigheid 1: Naar beide kanten kijken.....	18
Vaardigheid 2: Luisteren en geluiden lokaliseren.....	20
Vaardigheid 3: Evenwicht behouden	22
Vaardigheid 4: Opstappen en vertrekken	25
Vaardigheid 5: Rechtdoor rijden	28
Vaardigheid 6: Rijden met de benen in de lucht	30
Vaardigheid 7: Over een andere ondergrond rijden.....	32
Vaardigheid 8: Slalommen.....	34
Vaardigheid 9: Stoppen.....	36
Vaardigheid 10: Fietsen met trappers	38
4. Eindtest van de Badge Kleine Trappers	41
4.1. Voorbereiding.....	41
4.2. De dag van de eindproef.....	42
4.3. Eindproef voor de Badge Kleine Trappers.....	42
4.4. Het behalen van de Badge Kleine Trappers	49
4.5. Na de eindtest.....	49
5. Waar vind ik de juiste uitrusting?	50
5.1. Schoolvervoerplannen.....	50
5.2. Week van de Mobiliteit.....	51
5.3. Nieuwsbrief Schoolmobiliteit.....	51
5.4. Materiaal in bruikleen	51
5.5. De ouders betrekken en de kinderen uitrusten	52

1. Inleiding

Kleuters nemen nog niet zelfstandig deel aan het verkeer. Dat zullen ze pas doen in de lagere school, als ze ongeveer tien jaar oud zijn. Toch maken kleuters al deel uit van het verkeer: als voetganger hand in hand met een volwassene of met de step op het voetpad. Er zijn bovendien ook meer en meer jonge kinderen die meefietsen met hun ouders.

Daarom is het van belang om lessen rond duurzame mobiliteit vroeg te starten. Zowel de ouders als de leerkrachten van jonge kinderen spelen hierbij een belangrijke rol. In deze handleiding richten we ons tot jou als leerkracht.

De opbouw van deze Badge Kleine Trappers volgt de verschillende stappen in het leerproces van de kleuters. Het is belangrijk dat ook jij als leerkracht goed weet hoe dat leerproces in elkaar zit.

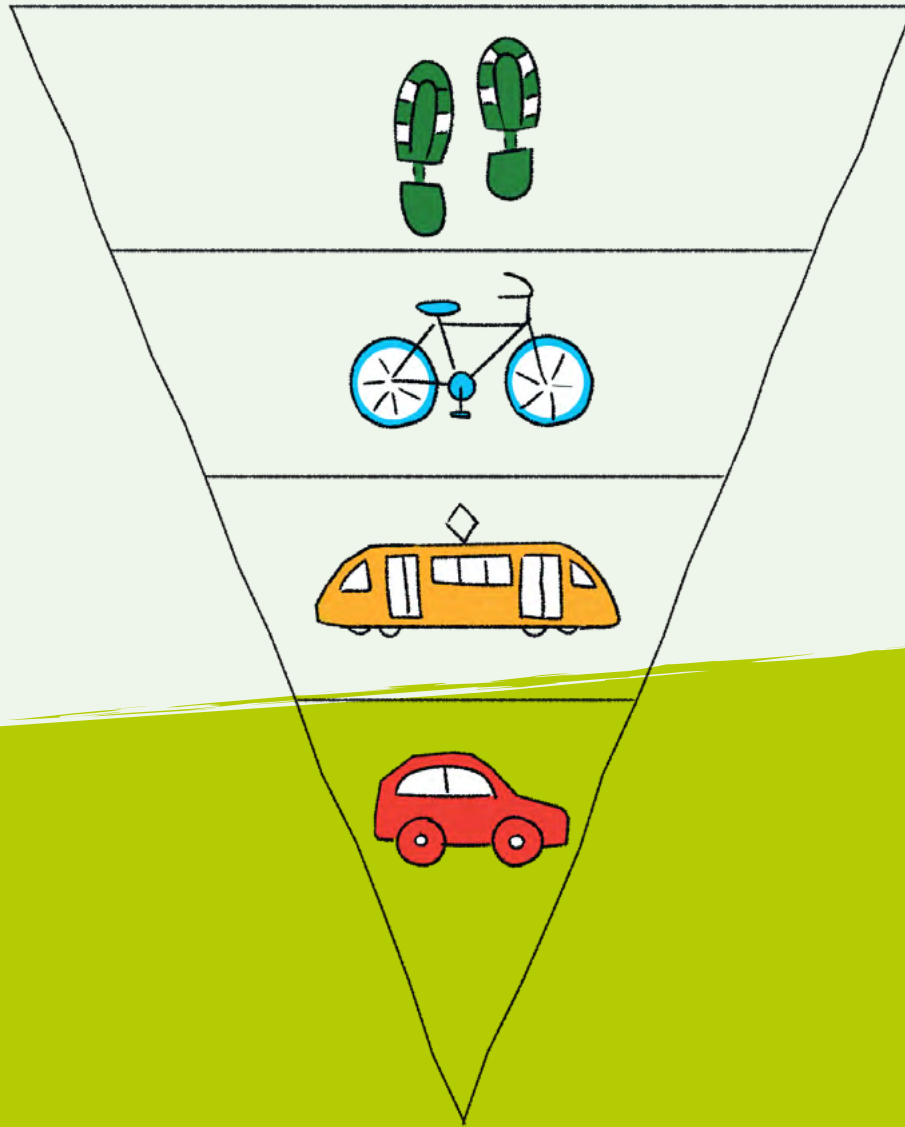
Deze gids spitst zich toe op het trappen, de 2^e verplaatsingswijze in het STOP-principe.

1.1. STOP-PRINCIPE

Het STOP-principe staat voor een hiërarchisering van de verschillende verplaatsingswijzen. De idee die het STOP-principe promoot, is in de stedelijke openbare ruimte voorrang te geven aan voetgangers (Stappen), gevolgd door fietsers (Trappen), daarna het openbaar vervoer (O) en tot slot personenwagens (P). In de praktijk leidt dit principe tot een veel actievere (en dus gezondere) bevolking, minder files en minder luchtvervuiling door auto's.

PRIORITEITSVOLGORDE VAN DE VERPLAATSWIJZEN

STOP-principe

- S = **STAPPEN** (1 tot 2 km)
Trek goede schoenen aan en leg korte afstanden te voet af!
- T = **TRAPPEN** (2 tot 5 km)
De afstand is iets groter, haal je stalen ros van stal!
- O = **OPENBAAR VERVOER** (> 5 km)
Bussen, treinen, trams en metro's brengen je nog verder.
- P = **PERSONENWAGEN**
Zijn de eerste drie verplaatsingswijzen geen optie?
In dat geval kan je de wagen nemen en ook carpooling overwegen.

1.2. STAPSGEWIJZE AANPAK LEERLIJN FIETSEN

Onderstaande leerlijn toont waar de leerlingen zich bevinden in het educatieve traject dat wij aan de hand van onze badges uitgestippeld hebben.

✓ Kleuterschool	<ul style="list-style-type: none">➤ Oefeningen voor de Badge Kleine Trappers➤ Training en eindproef voor de Badge Kleine Trappers	Evenwicht
1 ^e leerjaar	<ul style="list-style-type: none">➤ Oefeningen voor de Badge Fietsers Brons➤ Training en eindproef voor de Badge Fietsers Brons	Behendigheid
2 ^e leerjaar		
3 ^e leerjaar	<ul style="list-style-type: none">➤ Oefeningen voor de Badge Fietsers Zilver➤ Training en eindproef voor de Badge Fietsers Zilver	Stuurvaardigheid
4 ^e leerjaar		
5 ^e leerjaar	<ul style="list-style-type: none">➤ Oefeningen voor de Badge Fietsers Goud➤ Training en eindproef voor de Badge Fietsers Goud	Verkeersvaardigheid
6 ^e leerjaar		

1.3. DOELSTELLINGEN VAN DE BADGE KLEINE TRAPPERS

De Badge Kleine Trappers omvat twee doelstellingen voor de kleuters: na deze opleiding zouden ze aandachtig moeten zijn voor hun omgeving en correct kunnen fietsen in een beschermd milieu (speelplein, sportzaal, ...).

Deze doelstellingen zijn omgezet in vaardigheden, die de leerkracht zal kunnen beoordelen tijdens de eindproef voor het behalen van de badge. Dankzij de oefeningen van deze handleiding en de bijkomende fiches zul je één voor één en gaandeweg aan de vaardigheden kunnen werken.

Doelstellingen	Vaardigheden die moeten worden bereikt om de badge te behalen. Bij de proef moet de kleuter het volgende kunnen:
Aandacht hebben voor de omgeving	1. Naar beide kanten kijken 2. Luisteren en geluiden lokaliseren
Fietsen	3. Evenwicht behouden
	4. Opstappen en vertrekken
	5. Rechtdoor rijden
	6. Rijden met de benen in de lucht
	7. Over een andere ondergrond rijden
	8. Slalommen
	9. Stoppen
	10. Fietsen met trappers

De laatste vaardigheid, "Fietsen met trappers" wordt sterk aangemoedigd, maar forceer de leerlingen die er nog niet klaar voor zijn zeker niet. Deze vaardigheid is niet verplicht om de Badge Kleine Trappers te behalen.

1.4. STAPSGEWIJZE AANPAK VOOR DE BADGE KLEINE TRAPPERS

Het behalen van de Badge Kleine Trappers met jouw kleuters verloopt in verschillende, logisch opgebouwde stappen:

STAP
1

Vorbereiding

- Lees deze handleiding goed door
- Breng je collega's en je directie op de hoogte
- Informeer de ouders dat hun kinderen aan fietsvaardigheden werken
- Controleer of de loopfietsen/fietsen in goede staat zijn

STAP
2

Vaardigheden trainen

Oefen met je kleuters de volgende vaardigheden aan de hand van spelletjes en oefeningen:

- Naar beide kanten kijken
- Luisteren en geluiden lokaliseren
- Evenwicht behouden
- Opstappen en vertrekken
- Rechtdoor rijden
- Rijden met de benen in de lucht
- Over een andere ondergrond rijden
- Slalommen
- Stoppen
- Fietsen met trappers

Voor elke vaardigheid vind je verderop in deze handleiding aangepaste oefeningen. Deze vaardigheden zullen worden beoordeeld tijdens de eindproef.

STAP
3

Het parcours voor het behalen van de Badge Kleine Trappers

- Stel het parcours op
- Oefen op dit parcours om de kleuters voor te bereiden
- Evalueer de kleuters aan de hand van de controlefiche

STAP
4

Het behalen van de Badge Kleine Trappers

- Noteer de sterke punten en de aandachtspunten op de Kleine Trapperskaart, die bedoeld is voor de ouders
- Deel de badges uit aan de kleuters
- Doe de zelfevaluatie-oefening met je leerlingen

1.5. GOED GEBRUIK VAN DEZE HANDLEIDING

Om jouw leerlingen goed 'op weg' te helpen hebben wij een selectie van oefeningen gemaakt voor elke vaardigheid, die elkaar logisch opvolgen. We adviseren je om de volgorde in deze handleiding aan te houden voor een vlot begrip door de leerlingen. Elke oefening kan meermaals herhaald worden doorheen het schooljaar om de vaardigheid grondiger te verankeren.

Jij kent jouw leerlingen het beste: het is jouw inschatting van jouw unieke klas die van dit leerproces voor fietsers een succes maakt.

1.6. AANDACHTSPUNTEN VOOR KLEUTERS IN HET VERKEER

Neurologisch, zintuiglijk en motorisch zijn jonge kinderen **nog volop in ontwikkeling**, wat een invloed heeft op hun deelname aan het verkeer in alle veiligheid. We kunnen deze ontwikkeling echter wel sterk **stimuleren door middel van beweging**.

Neurologische ontwikkeling

Heel wat kinderen blijven door een gebrek aan bewegingsprikkels rondlopen met een onvolgroeid zenuwstelsel. Wanneer een kleuter zich veilig in het verkeer wilt begeven, moet hij zich bewust zijn van alle bewegingen die hij maakt.

Wanneer het zenuwstelsel voldoende volgroeid is, ontstaan **blijvende reflexen**: de hoofdrechtingsreflex en de evenwichtsreflex. Deze reflexen zijn erg belangrijk voor de ontwikkeling van een normale houding en motoriek. Het spreekt voor zich dat we die nodig hebben als we veilig willen fietsen en stappen in het verkeer.

De hersenen van jonge kinderen zijn nog **volop in ontwikkeling**. Het is nodig om vaak in het verkeer te oefenen, want kinderen leren door middel van **ervaringen** op te doen en deze ervaringen weer toe te passen in nieuwe situaties. Ook de verkeersregels en bordenkennis moeten vaak herhaald worden.

Houd er ook rekening mee dat kinderen regelmatig een terugval kunnen hebben. Wanneer ze bijvoorbeeld in een sterke groeifase zitten, gaat daar alle energie naar toe. In die fase lijkt het alsof ze de verkeersregels niet meer kennen. Geduld: het komt weer terug. Maar het betekent wel dat volwassenen altijd rekening moeten blijven houden met **onvoorspelbaar gedrag** bij jonge kinderen.

Zintuiglijke ontwikkeling

Samen met de motorische functies ontwikkelen zich ook de zintuiglijke functies. Het kind begint steeds beter te begrijpen hoe het interageert met zijn omgeving. De verdere ontwikkeling van het zicht, het gehoor en het ruimtelijk inzicht zijn essentieel voor veilige verplaatsingen in het verkeer.

➡ Gehoor

Het gehoor wordt al op zeer jonge leeftijd ontwikkeld. Ook al horen jonge kinderen in het algemeen beter dan volwassenen, toch kunnen ze moeilijk de richting aanduiden waar het geluid vandaan komt. Ook geluiden herkennen lukt voor kleuters pas na veel oefening. Zo kunnen ze bijvoorbeeld moeilijk het geluid van een auto onderscheiden van dat van een vliegtuig.

In het verkeer ben je nooit alleen, het is dus van belang dat kinderen al vroeg leren dat **andere weggebruikers** zich bewust of onbewust aankondigen en dat ze daar attent voor moeten zijn. Voor een kleuter is het nog niet eenvoudig om attent te zijn voor geluiden die een automotor, toeter of fietsbel maakt. Nog complexer is de inschatting van de **oorsprong van het geluid**, de richting die de weggebruiker oprijdt en hoe snel hij of zij het kind nadert of passeert. Daarom reageren zij niet of pas laat op waarschuwingsgeluiden zoals piepende remmen*. Het is een goed idee de kinderen in een **vertrouwde omgeving** deze geluiden te leren herkennen, zodat ze deze later kunnen isoleren in een reële verkeerssituatie.

➡ Zicht

De oogmotoriek is bij kleuters nog in volle ontwikkeling. Hun gezichtsveld is veel minder breed dan dat van een volwassene. Het is alsof de kleuter oogkleppen op heeft. Een breder gezichtsveld ontwikkelt zich pas rond 10 jaar. Door die **tunnelvisie** is de kleuter benadeeld in het verkeer. Door zijn beperkte gezichtsveld ziet hij een auto die van links of rechts nadert niet onmiddellijk. Daarom moet hij zijn hele hoofd meebewegen als hij opzij wilt kijken. Als een kleuter zich draait, zal zijn **hele lichaam meebewegen**, want zijn hoofd moet nog "loskomen" van de romp. Dat is in het bijzonder van belang wanneer hij een fiets bestuurt.

Veel handboeken geven de raad om een kind links-rechts-links te leren kijken voor het oversteken. Nochtans is het niet vanzelfsprekend voor kinderen om het verschil te kennen tussen links en rechts, daarom raden wij aan om telkens te spreken van **'de twee kanten'**.

Bij het observeren van aankomend verkeer is het zeer moeilijk voor het kind om in te schatten binnen hoeveel tijd de andere weggebruiker voorbij zal komen, en of het nog tijd heeft om over te steken. Bij twijfel kan het kind dus beter wachten, **oogcontact** maken met de bestuurder, en hem of haar eerst tot volledige stilstand laten komen.

*Bron: Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Oost-Nederland, Leeftijdsspecifieke vaardigheden van kinderen en jongeren in het verkeer, 2015.

➡ Evenwicht

We weten dat evenwicht heel belangrijk is om te functioneren in het verkeer. Evenwichtscontrole als voetganger en als fietser moet een **automatisme** worden, zodat de kleuter zijn volle aandacht kan richten op alle andere taken die hij moet vervullen in het verkeer.

Motorische ontwikkeling

Om veilig aan het verkeer te kunnen deelnemen, moet de kleuter een aantal motorische vaardigheden onder de knie hebben.

➡ Rem- en reactievermogen

Het vermogen om snel te reageren op visuele of auditieve prikkels is bij kleuters nog niet optimaal ontwikkeld. Een kleuter kan **twee tot drie seconden extra tijd nodig** hebben om te reageren op een signaal. Die extra tijd is een groot nadeel in het verkeer. Het is dan ook belangrijk dat kleuters onderweg begeleid worden door een **volwassene** die sneller kan ingrijpen indien nodig. Hoe meer **ervaring** een kleuter opdoet in het verkeer, hoe sneller hij de **juiste reflexen** zal aanleren.

➡ Samengestelde bewegingen

Kinderen leren eerst enkelvoudige bewegingen zoals trappen of evenwicht bewaren. Later zijn ze in staat om deze **twee enkelvoudige bewegingen te combineren in één beweging**. Dat noemen we een samengestelde beweging. Vooral om te leren fietsen is die beweging van groot belang.

Uitdagingen voor kinderen met bijzondere behoeften

Ongeveer 7,5 procent van de Nederlandstalige schoolkinderen in het basisonderwijs in Vlaanderen en Brussel blijken minstens één stoornis te hebben zoals ADHD, dyslexie of autisme*. De meeste van die kinderen volgen gewoon onderwijs en zijn, zeker als hun beperking licht is, niet altijd gediagnosticeerd.

Voor deze kinderen geldt dat zij, in vergelijking met leeftijdsgenootjes, met extra uitdagingen te kampen hebben, zoals:

- ➔ Onvoldoende besef van gevaar
- ➔ Moelijkheden met ruimtelijke oriëntatie en hun weg te vinden
- ➔ Verhoogde afleidbaarheid
- ➔ Moelijkheden bij begrippen zoals links, rechts, voor, na, boven, onder
- ➔ Moeite of onvermogen om achtergrondstimuli weg te filteren
- ➔ Moelijkheden bij het begrijpen van complexe opdrachten
- ➔ Hogere mate van impulsiviteit
- ➔ Moeite om zich het perspectief van een ander in te beelden
- ➔ Meer rusteloosheid en minder geduld (bv. in staat zijn om te "wachten")
- ➔ Lager zelfvertrouwen vanwege de uitdagingen hierboven
- ➔ Grotere cognitieve en leerproblemen

*Bron: Wim van den Broeck, VUB, 2012.

Voor zij betrouwbaar op de veiligheidsregels kunnen terugvallen moeten deze vaak herhaald worden, tot ze een automatische worden. We geven je enkele **tips**, niet om deze leerlingen apart te remediëren, maar **om toe te passen in de hele groep**. Ook neurotypische kinderen hebben voordeel aan deze methoden.

- Gebruik heldere taal en geef eenduidige opdrachten

- Leer de leerlingen om hulp te vragen

- Compenseer waar nodig door hulpmiddelen toe te staan die de zelfredzaamheid vergroten, zoals een 'spiekbriefje' met icoontjes dat het kind mag bijhouden

- Maak gebruik van meerdere manieren om te visualiseren: met pictogrammen, door uit te beelden, met poppetjes of filmpjes

- Werk met deeltaken: 'stap voor stap'

- Leg uit waarom een regel geldt

- Gebruik naast "links - rechts" ook steeds de benaming "beide kanten"

2. Hoe leer je een kind fietsen?

We onderscheiden vier fasen in het leren fietsen:

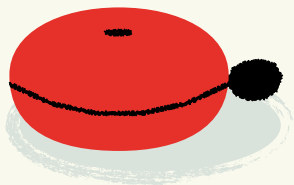
- ➡ Evenwichtsbehoud (kleuterschool)
- ➡ Behendigheid (eerste graad lager onderwijs)
- ➡ Stuurvaardigheid (tweede graad lager onderwijs)
- ➡ Verkeersvaardigheid (derde graad lager onderwijs)

De eerste fase zou moeten plaatsvinden tijdens de kleuterschool. Kleuters kunnen hun evenwicht het best trainen op een loopfiets met twee wielen (zonder pedalen).

Trappen kunnen ze op een driewieler leren, maar dat is geen noodzakelijke tussenstap. Ze kunnen normaal gezien rechtstreeks van een loopfiets naar een gewone fiets overstappen.

De traditionele manier van leren fietsen, met steunwielletjes, raden we niet aan. Wanneer kleuters hun **evenwicht** leren bewaren op een **loopfiets** (en eventueel leren trappen op een driewieler) kunnen ze moeiteloos overschakelen naar een gewone fiets. Ze zullen de afzonderlijke vaardigheden, trappen en evenwicht bewaren, veel beter onder de knie hebben en makkelijker kunnen omzetten in een samengestelde beweging. Een **fiets met zijwielletjes** geeft eigenlijk **verkeerde informatie** door aan hun evenwichtssysteem.

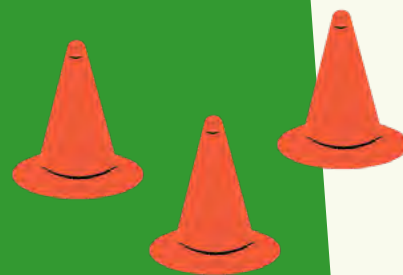
Pas als kinderen stabiel, met snelheid en met grote behendigheid op een loopfiets kunnen rijden, zijn ze klaar voor een fiets met pedalen. Een **eerste kinderfiets mag zeker niet te groot zijn**. Ouders hebben de neiging om een kinderfiets "op de groei" te kopen, maar dat heeft een negatief effect op de fietsvaardigheid van het kind. Het verliest zo zijn zelfvertrouwen en de techniek die het heeft opgebouwd. Op een te grote fiets gaat het kind zich onzeker voelen en minder stabiel fietsen.

Een kind moet zittend op de fiets steeds met de **beide voeten op de grond** kunnen staan. Het is ook aan te raden eerst met een nieuwe fiets te oefenen op een ondergrond waar vallen minder pijn doet, bv. op een grasplein, en niet op een harde ondergrond. Aan het einde van deze handleiding vermelden we enkele manieren om kinderfietsen te bekomen. Deel deze informatie zeker met de ouders van je kleuters!

3. Vaardigheden trainen

De handleiding heeft tot doel de verschillende vaardigheden verbonden aan de ontwikkelingsfasen van het kind te oefenen en te testen. De spelletjes zijn ingedeeld volgens de tien vaardigheden die je kleuters moeten beheersen om de Badge Kleine Trappers te behalen, en gerangschikt volgens moeilijkheidsgraad. Je begint dus het best bij het eerste spel. Als je deze opbouw volgt, werk je steeds in de juiste ontwikkelingsfase van je leerlingen.

In de praktijk

De spelletjes duren tussen vijf en tien minuten.

Voor veel van deze spelletjes heb je één loopfiets of fiets per kleuter nodig. Je kunt aan de **leerlingen vragen hun eigen loopfiets of fiets mee te brengen**. Dat moedigt hen ook aan het traject tussen thuis en de school te ontdekken en doet hen zin krijgen zich te verplaatsen met de fiets. Een andere oplossing: de spelletjes met de helft van de groep spelen. De andere kleuters kijken dan toe, of doen stapactiviteiten (neem een kijkje in de Handleiding Kleine Stappers!). Nadien wissel je de groepen. In het laatste hoofdstuk van deze handleiding geven we ook mogelijkheden om loopfietsen en fietsen aan te schaffen voor de fietsvloot van de school.

Alle spelletjes, net als het parcours voor de eindproef, zijn evenzeer aangepast voor kleine fietsen, voor de kinderen die al met trappers kunnen rijden. Bij de tiende vaardigheid vind je oefeningen om te leren fietsen op een fiets met trappers, bedoeld voor leerlingen die hun loopfiets al goed onder de knie hebben en zich klaar voelen om over te stappen naar een fietsje.

Als je een loopfiets- of fietstraining geeft, kijk dan altijd na of de **zadels op de juiste hoogte** staan zodat de voeten van de kleuters stabiel en volledig op de grond kunnen staan.

Naar het einde toe kan je het parcours van de eindproef al eens opstellen zodat de kleuters kunnen oefenen. Zo is de opstelling op de dag van de proef voor jou en voor jouw leerlingen geen verrassing meer.

VAARDIGHEID 1 NAAR BEIDE KANTEN KIJKEN

Doel

De kleuter draait het hoofd duidelijk naar links en naar rechts om te kunnen zien wat er aan elke kant gebeurt. Dat is belangrijk bij het leren oversteken.

Tip

Hoofdrechtingsreflex: als een kleuter zich focust op een bepaald punt en je draait aan zijn schouders, mag zijn hoofd niet meedraaien. Het moet steeds in verticale positie blijven.

Zoek het voertuig

Materiaal Vier afbeeldingen van voertuigen (in twee exemplaren), bv. een fiets, een step, een bus, een tram.

Organisatie Hang in elke hoek van de ruimte een afbeelding van een voertuig op.

Spel Verzamel de kleuters in een kring rondom jou in het midden van de ruimte. Je hebt de vier afbeeldingen van voertuigen vast. Toon bv. de fiets. De kleuters kijken waar de fiets hangt, en lopen ernaar toe.

Uitbreiding Zeg hoe de kleuters naar de prent moeten lopen, bv. zijwaarts, op één been, al huppelend, ...

Slangensprong

Materiaal Een touw.

Organisatie Organisatie vooraf niet nodig.

Spel Beweeg het touw als een slang over de grond door het aan één uiteinde vast te houden en naar links en rechts te bewegen. Op die manier kronkelt het touw over de grond. Laat de kleuters over het touw springen zonder het te raken.

VAARDIGHEID 2 LUISTEREN EN GELUIDEN LOKALISEREN

Doel

De kleuter kan lokaliseren waar een geluid vandaan komt. Dit is belangrijk om te leren inschatten van welke kant er verkeer aankomt.

Geluiden aanwijzen

Materiaal Een blinddoek voor elke kleuter (of een sjaal), een belletje, een tamboerijn.

Organisatie Organisatie vooraf niet nodig.

Spel De kleuters zijn geblinddoekt en zitten verspreid in de turnzaal of op de speelplaats. Je gaat ergens tussen hen in staan en maakt een geluid (belletje, tamboerijn). De kleuters wijzen naar de richting waar het geluid vandaan komt. Verplaats je telkens en laat af en toe een ander geluid horen.

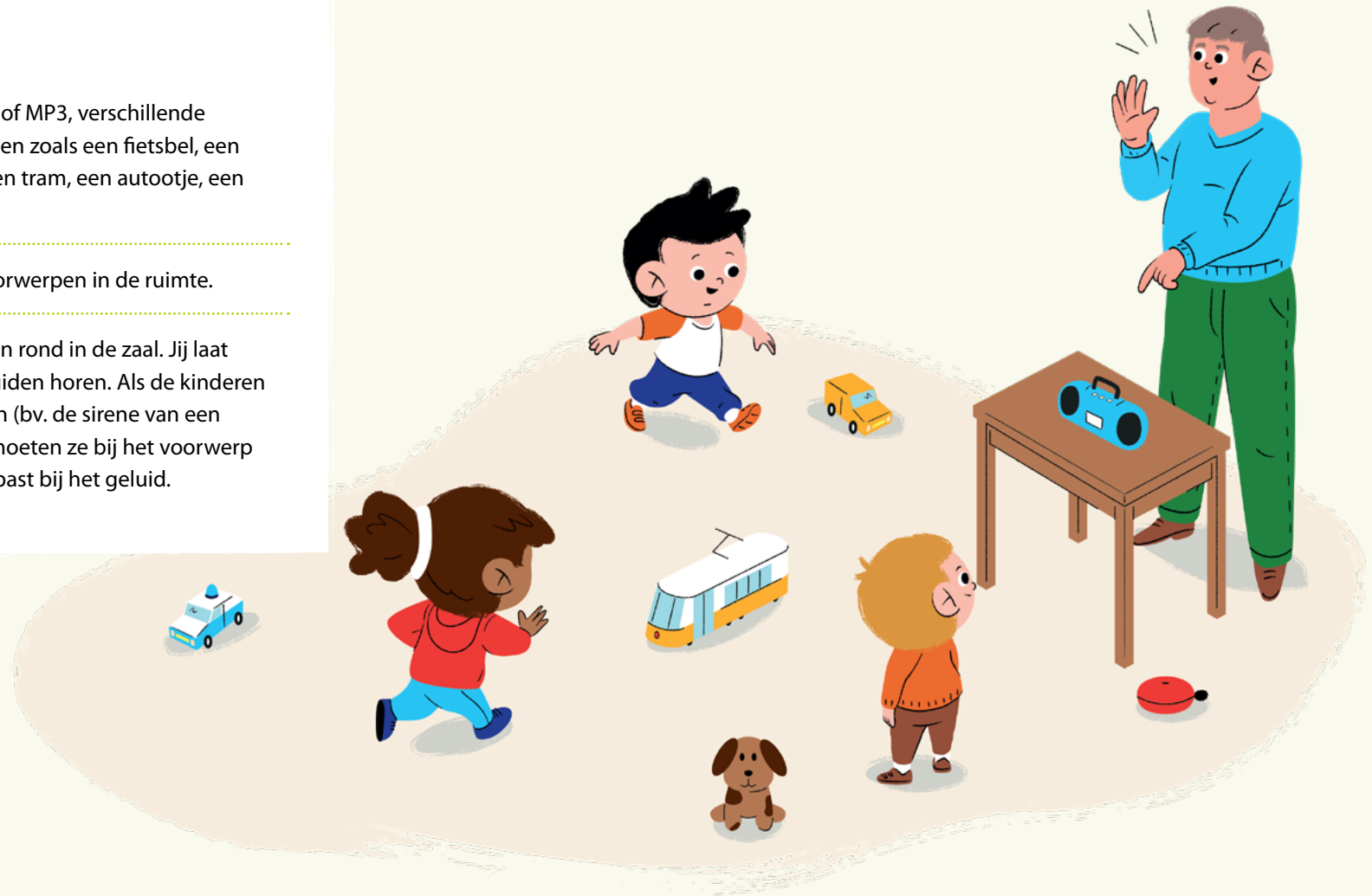

Geluiden in het verkeer

Materiaal Geluiden op CD of MP3, verschillende kleine voorwerpen zoals een fietsbel, een politiewagen, een tram, een autootje, een hond, enz.

Organisatie Verspreid de voorwerpen in de ruimte.

Spel De kleuters lopen rond in de zaal. Jij laat herkenbare geluiden horen. Als de kinderen een geluid horen (bv. de sirene van een politiewagen), moeten ze bij het voorwerp gaan zitten dat past bij het geluid.

VAARDIGHEID 3 EVENWICHT BEHOUDEN

Doel

De kleuter kan zijn evenwicht bewaren wanneer hij door een situatie/een spel uit zijn evenwicht gebracht wordt.

Op lijnen lopen

Materiaal Krijt.

Organisatie Teken een lijn op de grond. Je kunt variëren door bv. rechte, kromme, brede of smalle lijnen te tekenen.

Spel Laat de kleuters voetje voor voetje op de lijn stappen. Ze moeten de hiel van hun voorste voet telkens tegen de tenen van hun achterste voet zetten.

Uitbreiding Je kan de oefening ook achterwaarts laten uitvoeren.

Hoepelspel

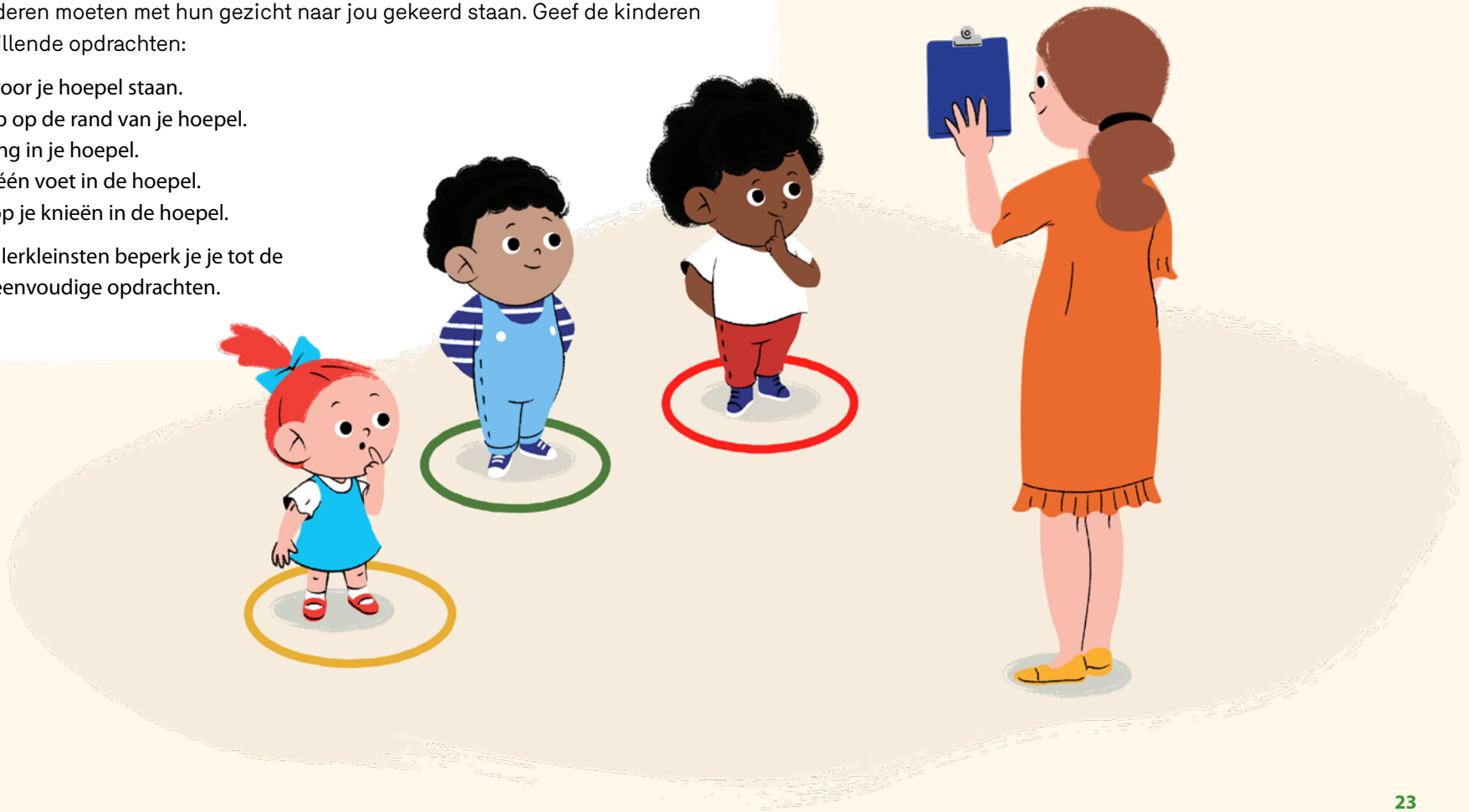
Materiaal Een hoepel voor elke kleuter.

Organisatie Organisatie vooraf niet nodig.

Spel Laat elke kleuter een hoepel nemen, voor zich neerleggen en erin gaan staan. De kinderen moeten met hun gezicht naar jou gekeerd staan. Geef de kinderen verschillende opdrachten:

- Ga voor je hoepel staan.
- Loop op de rand van je hoepel.
- Spring in je hoepel.
- Zet één voet in de hoepel.
- Zit op je knieën in de hoepel.

Bij de allerkleinsten beperk je je tot de meest eenvoudige opdrachten.

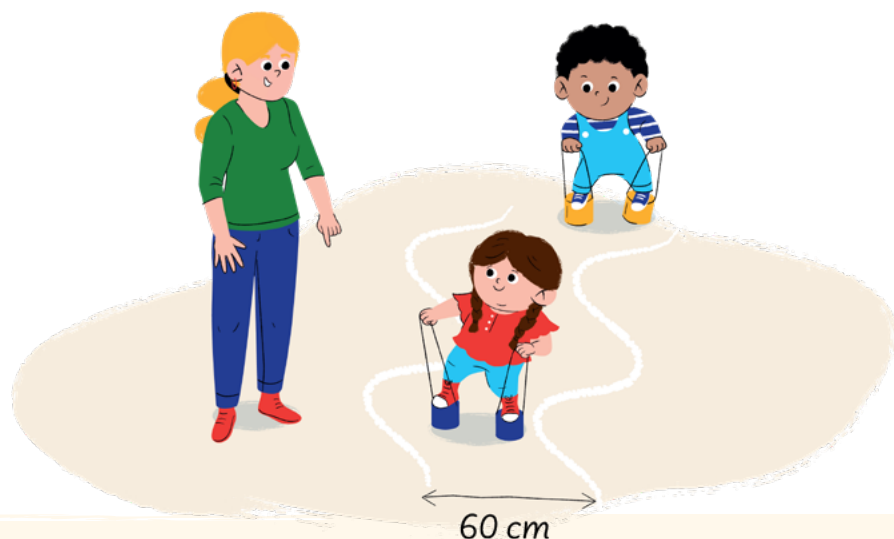
Loopklossenparcours

Materiaal Krijt en loopklossen.

Organisatie Teken met krijt dubbele lijnen met een onderlinge afstand van 60 cm over de lengte van de ruimte.

Spel Geef elke kleuter een paar loopklossen. Laat de kinderen met de loopklossen tussen de lijnen stappen. De volgende kleuter begint wanneer de vorige twee meter heeft afgelegd.

Uitbreiding Om te trainen op evenwicht kun je de volgende spelvormen aanbieden: loopfietsen, steps, rolschaatsen, stelten, springen, hinkelen.

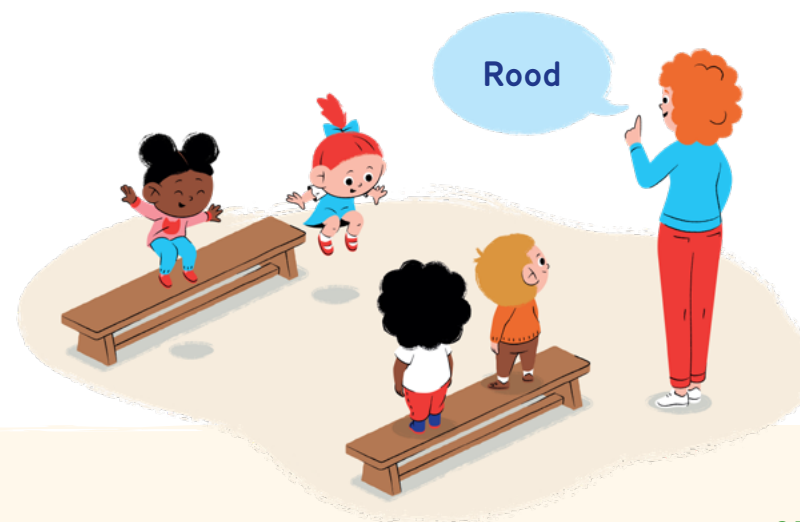
Rood licht

Materiaal Twee Zweedse banken.

Organisatie Plaats twee Zweedse banken tegenover elkaar (vijf meter ertussen).

Spel Alle kleuters staan op een bank. Je geeft opdrachten:

- Als ik "groen" zeg, spring je zo snel mogelijk van de bank. Met andere woorden, ze mogen enkel springen als je "groen" zegt. Als je andere woorden zegt, moeten ze blijven staan.
- Als ik "rood" zeg moet je blijven staan, en bij alle andere woorden spring je zo snel mogelijk van de bank.
- Als ik "groen" zeg, spring je zo snel mogelijk van de bank, maar als ik "groen licht" zeg, moet je blijven staan. Wie laat zich beetnemen?

VAARDIGHEID 4 OPSTAPPEN EN VERTREKKEN

Doel

De kleuter kan door gebruik te maken van zijn evenwichtsgevoel op- en afstappen van de fiets zonder te vallen.

Tip

Laat de kleuters voor zich uitkijken in de richting waarheen ze willen rijden, en niet naar hun stuur.

Wisselende opstap

Materiaal Een loopfiets/fiets per kind, een fluitje.

Organisatie Organisatie vooraf niet nodig.

Spel De kleuters staan met hun loopfiets/fiets aan de hand verspreid in de turnzaal of op de speelplaats. Op jouw fluitsignaal zwaaien ze één been over de loopfiets/fiets, gaan even op het zadel zitten en stappen langs de andere kant van de loopfiets/fiets weer af. Herhaal dit enkele keren.

Rijden - rijden - rijden

Materiaal Een loopfiets/fiets per kind, een fluitje.

Organisatie Organisatie vooraf niet nodig.

Spel De kleuters nemen allemaal een loopfiets/fiets en mogen er vrij mee rondrijden, kriskras door elkaar. Op jouw fluitsignaal stoppen de kleuters. Bij een tweede fluitsignaal vertrekken ze opnieuw. Herhaal dit een aantal keren.

Hoepelafvalrace

Materiaal Een loopfiets/fiets per kleuter, hoepels (één minder dan er kinderen zijn).

Organisatie Leg de hoepels verspreid in de ruimte.

Spel De kleuters fietsen rond. Wanneer je fluit, stoppen de kleuters, stappen ze van hun loopfiets/fiets af, leggen die voorzichtig op de grond en gaan in een hoepel zitten. Er mag maar één kleuter in elke hoepel zitten. Wie geen hoepel gevonden heeft, valt af en kan in het volgende spel nog eens een poging wagen.

Staatje trek

Materiaal Een loopfiets/fiets voor de helft van de kleuters, wimpels/ vlaggetjes (tussen 30 en 50 cm).

Organisatie Organisatie vooraf niet nodig.

Spel De helft van de kleuters krijgt een wimpel. Ze stoppen die achteraan een stukje in hun broek of rok, zodat ze een "staart" hebben. De andere helft van de kleuters neemt een loopfiets/fiets. Na het startsignaal proberen de fietsers de staart te pakken te krijgen van de leerlingen die te voet zijn. Je kan het spel variëren door de rollen om te keren: de kinderen op de loopfiets/fiets hebben een "staart" en de leerlingen die te voet zijn moeten hem afnemen.

Tip Maak op voorhand duidelijke afspraken, bv.:

- Je mag je eigen staart niet vasthouden.
- Als je een staart te pakken krijgt, breng je die naar de leerkracht of hou je die vast.
- Als je geen staart meer hebt, kan je een nieuwe krijgen bij de leerkracht.

VAARDIGHEID 5 RECHTDOOR RIJDEN

Doel

De kleuter kan rechtdoor rijden zonder naar links of rechts te slingeren.

Tip

Besteed aandacht aan een goede zithouding: romp lichtjes voorovergebogen en ontspannen armen.

Actie – reactie

Materiaal Een loopfiets/fiets per kind, krijt.

Organisatie Teken met krijt een startlijn, en twintig meter verder een aankomstlijn.

Spel De kleuters nemen een loopfiets/fiets en gaan achter de startlijn staan met hun loopfiets/fiets naast hen op de grond. Geef de kleuters een opdracht:

- ➡ Ga op je buik liggen.
- ➡ Klap drie keer in je handen.
- ➡ Spring vijf keer op en neer.
- ➡ Stamp vier keer met je voet op de grond.
- ➡ ...

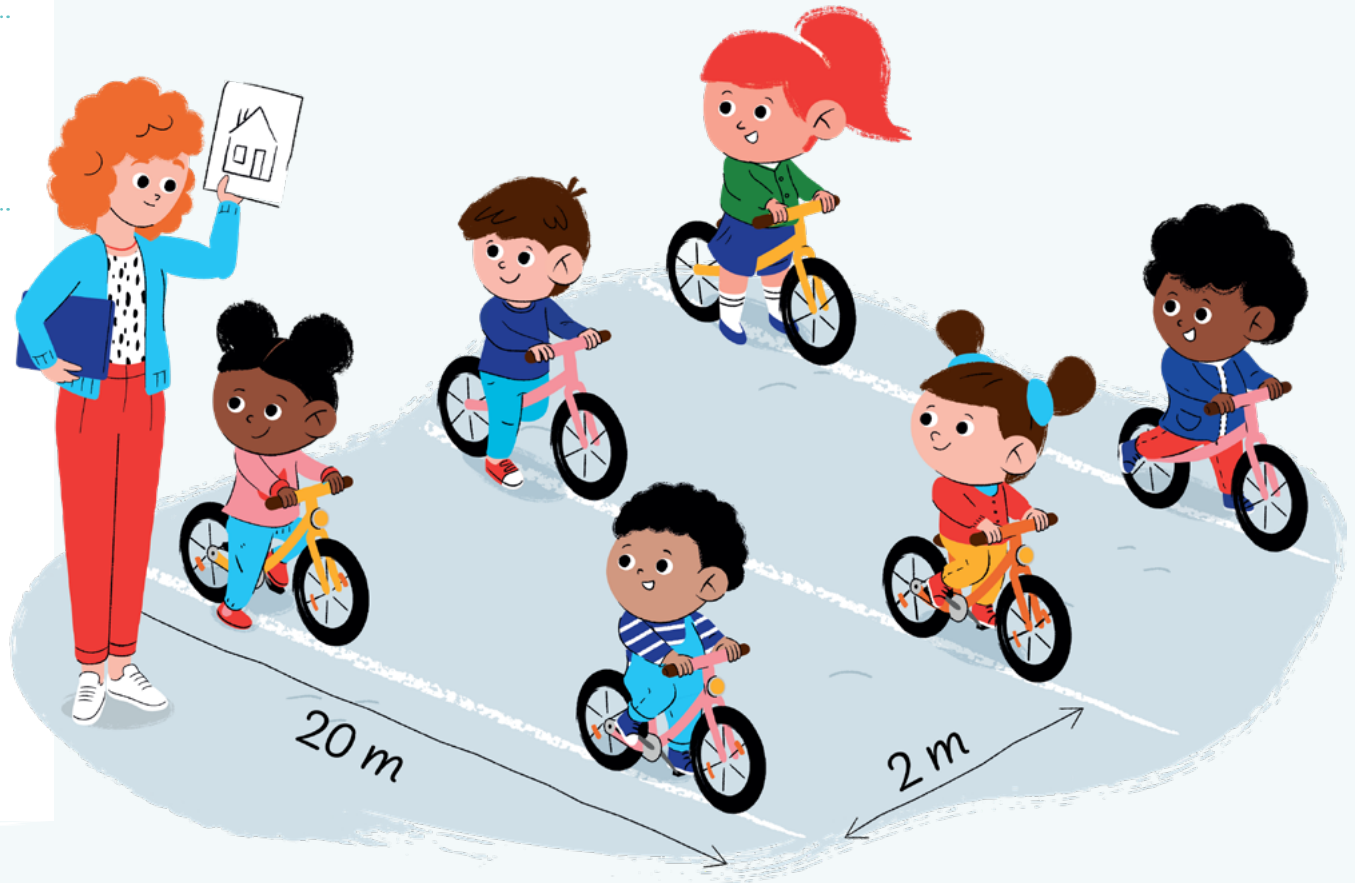
Als ze klaar zijn met de opdracht, nemen ze hun loopfiets/fiets en rijden naar de aankomstlijn.

Volg de lijn

Materiaal Een loopfiets/fiets per kind, afbeeldingen, krijt.

Organisatie Trek met krijt drie lange rechte lijnen op twee meter van elkaar over de volledige lengte van de ruimte (ongeveer twintig meter).

Spel De kleuters nemen een loopfiets/fiets. Verdeel de kleuters in drie groepen en zet elke groep aan het begin van een lijn. Neem zelf links of rechts van de krijtlijnen plaats met enkele afbeeldingen in je hand. De eerste drie kleuters vertrekken. Roep "kijken". De kleuters moeten naar de juiste kant (links of rechts) naar de afbeelding kijken. Dit is tegelijk een oefening om geluid te lokaliseren. De kleuters proberen niet van hun lijn af te wijken. Wissel van plaats: soms sta je rechts van de krijtlijnen, soms links.

VAARDIGHEID 6
RIJDEN MET
DE BENEN IN
DE LUCHT

Doel

De kleuter toont dat hij voldoende evenwichtsbehoud heeft door met zijn beide voeten gelijktijdig van de grond los te komen en zijn benen naar achter te zwaaien.

Hinkelen

Materiaal

Krijt, voorbeelden van hinkelparcours, loopfietsen/fietsen voor de helft van de kleuters, een fluitje.

Organisatie

Teken verschillende hinkelparcours met krijt.

Spel

Verdeel de klas in twee groepen. Een groep kleuters hinkelt van vak naar vak in de volgorde van de cijfers. Je kan variëren door in een vak een voorwerp te leggen. In dat vak mogen ze dan niet springen, ze moeten erover springen. De andere groep neemt een loopfiets/fiets en rijdt vrij rond in de ruimte. Ze mogen niet over het hinkelparcours rijden en geen andere kleuters raken. Op jouw fluitsignaal zwaaien de fietsers hun benen drie keer in de lucht. Wissel de groepen om.

Benen zwieren

Materiaal Drie loopfietsen/fietsen, krijt, acht kegels, een fluitje.

Organisatie Teken vier evenwijdige krijtlijnen van twintig meter lang en zet telkens op tien meter en op veertien meter een kegel.

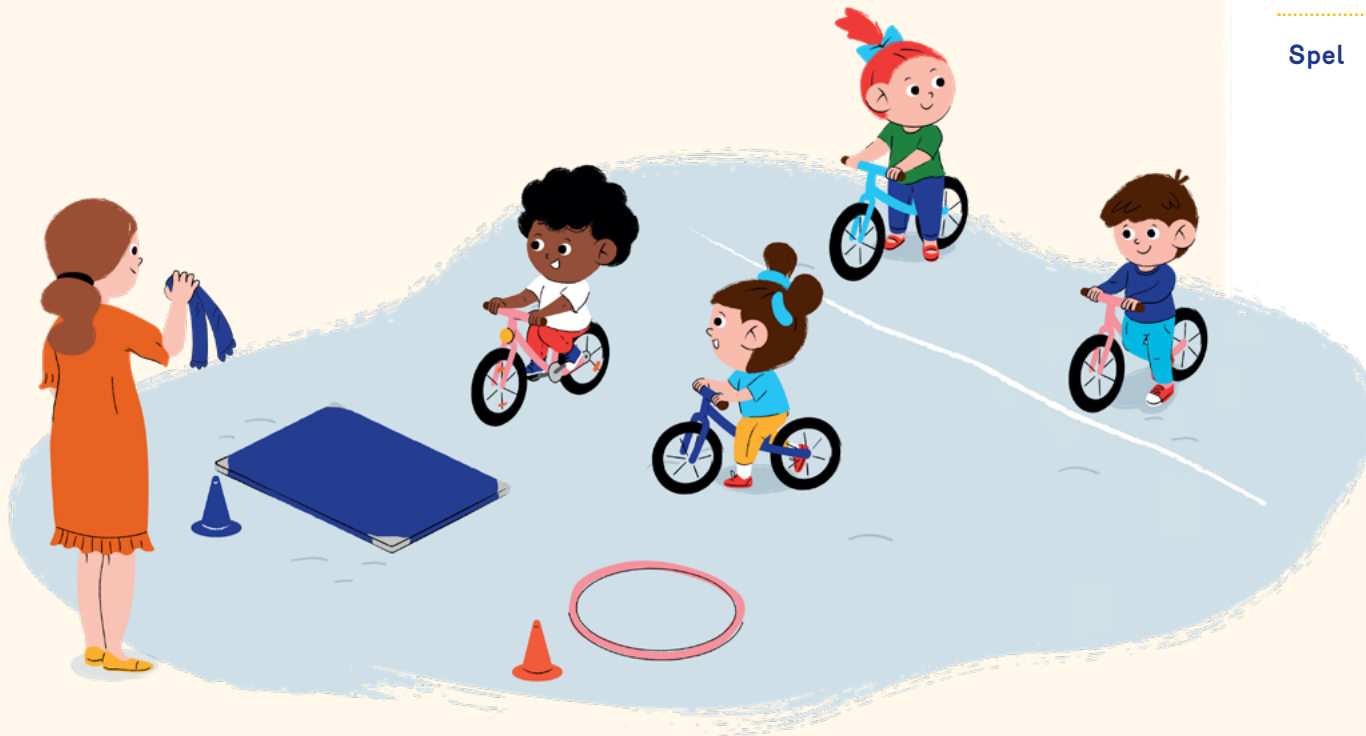
Spel Verdeel de kleuters in drie groepen en zet elke groep aan het begin van een baan. De eerste van elke groep krijgt een loopfiets/fiets. Op jouw fluitsignaal vertrekken de eerste drie kleuters. Ze maken wat snelheid. Wanneer ze de eerste kegel bereiken, zwieren ze de benen in de lucht en raken ze de grond niet met hun voeten tot aan de volgende kegel. Ze rijden terug naar de volgende kleuter in hun rij en geven de loopfiets/fiets door.

VAARDIGHEID 7 OVER EEN ANDERE ONDERGROND RIJDEN

Doel

De kleuter kan aantonen dat hij zijn loopfiets/fiets voldoende onder controle heeft als hij over een andere ondergrond moet rijden.

Rood en blauw

Materiaal

Een loopfiets/fiets voor elke kleuter, krijt, een turnmat, een hoepel, rode en blauwe kegel, rode en blauwe voorwerpen.

Organisatie

Zet de kleuters met hun loopfiets/fiets in twee rijen achter een startlijn. Aan de overkant zet je links een rode kegel en rechts een blauwe.

Spel

Voor de rode kegel ligt een hoepel, voor de blauwe een turnmat. Als je een rood voorwerp toont, rijden de eerste twee kleuters met hun loopfiets/fiets over de hoepel naar de rode kegel. Toon vervolgens een tweede voorwerp, de volgende twee kleuters rijden naar de juiste kegel. De kleuters sluiten telkens achteraan in de rij aan.

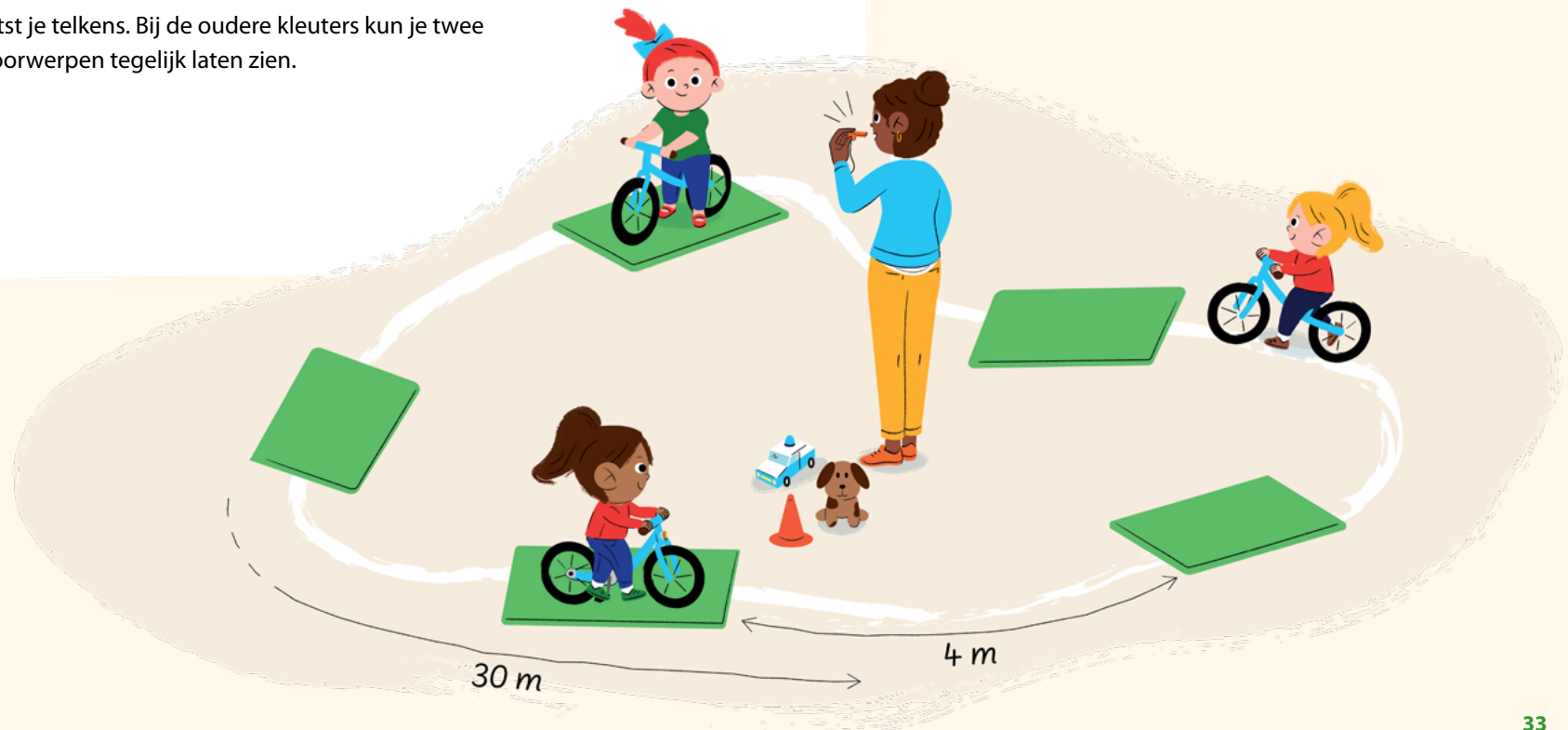
Kronkelend pad

Materiaal Een loopfiets/fiets per kind, krijt, ca. zeven kleine turnmatten, enkele voorwerpen om te tonen.

Organisatie Teken met krijt een lange kronkelweg van ongeveer dertig meter lang op de grond. Leg om de vier meter een turnmat. Laat de kleuters met hun loopfiets/fiets hier over rijden.

Spel Ga in het midden staan. Terwijl de kleuters over de lijnen rijden laat je na een fluitsignaal telkens een voorwerp zien. Op het einde moeten de kinderen zeggen wat ze onderweg gezien hebben.

Uitbreiding Je verplaatst je telkens. Bij de oudere kleuters kun je twee of meer voorwerpen tegelijk laten zien.

VAARDIGHEID 8 SLALOMMEN

Doel

De kleuter kan zijn evenwicht bewaren op de loopfiets/fiets en slalommen zonder te vallen.

Tip

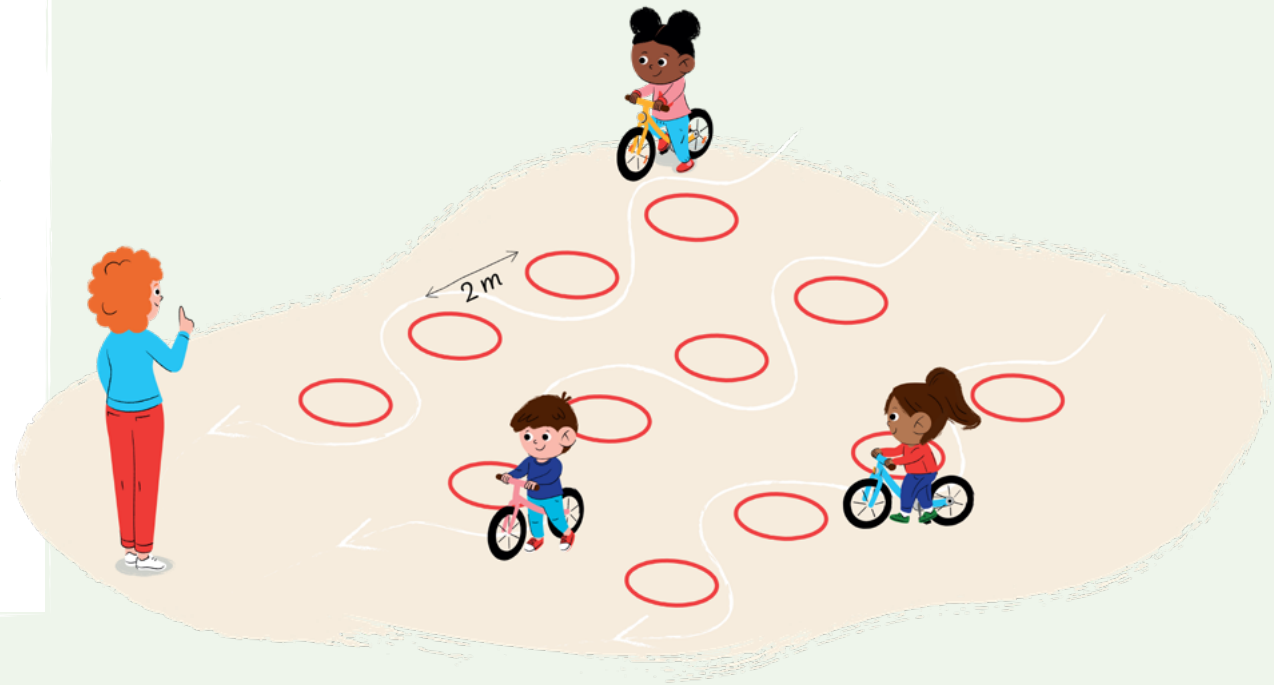
Om te slalommen tussen paaltjes nemen de kleuters best eerst ruime bochten. Wanneer ze een bocht nemen kijken de kleuters altijd in de richting naar waar ze moeten. Slalommen is een combinatie van traag rijden, evenwicht houden, gedoseerd kunnen remmen en een juiste kijktechniek.

Rond de hoepels

Materiaal Een loopfiets/fiets per kind, hoepels, een fluitje.

Organisatie Leg de hoepels in drie rijen over de lengte van de zaal, met een onderlinge afstand van twee meter.

Spel Verdeel de kleuters in drie groepen en zet elke groep voor een rij hoepels. Op jouw fluitsignaal vertrekken de eerste drie kleuters en slalommen tussen de hoepels naar de overkant. Je kan bij het begin met krijt een pijl tekenen om aan te duiden langs welke kant ze moeten vertrekken.

Van een tot vier

Materiaal Een loopfiets/fiets per kind, tien kegels, een fluitje.

Organisatie Zet in iedere hoek van de ruimte één, twee, drie en vier kegels.

Spel De kinderen fietsen vrij rond. Wanneer je één, twee, drie of vier keer achter elkaar fluit, rijden de kleuters naar de hoek met het juiste aantal kegels. Bij de oudere kleuters kan je variëren met het aantal kegels.

VAARDIGHEID 9 STOPPEN

Doel

De kleuter kan beheerst stoppen: niet te abrupt en zonder te vallen.

Tip

Om te remmen met een loopfiets moeten de kleuters hun beide voeten gelijktijdig op de grond zetten. Met de fiets, of met een loopfiets die voorzien is van een rem, moeten de kleuters beheerst remmen door de rem geleidelijk dicht te knijpen.

Snel reageren op muziek

Materiaal Een loopfiets/fiets voor elke kleuter, leuke kindermuziek.

Organisatie Organisatie vooraf niet nodig.

Spel

Geef een opdracht aan de kinderen die in de ruimte rondlopen terwijl de muziek speelt. Als de muziek stopt, moeten ze de opdracht uitvoeren. Als de muziek opnieuw start, lopen ze verder. Geef net voor je de muziek opnieuw opzet een volgende opdracht:

- ➡ ga op de grond zitten.
- ➡ sta onmiddellijk stil.
- ➡ ga per twee staan.

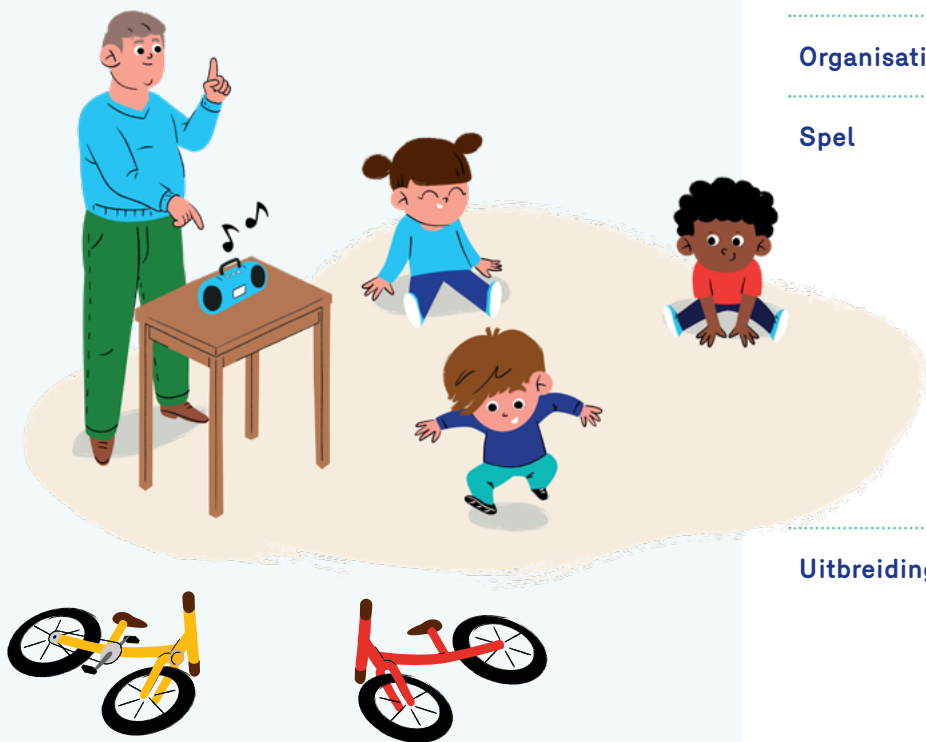
Als dat goed verloopt, mogen de kleuters hun loopfiets/fiets nemen. Ze rijden kriskras door elkaar in de ruimte. Als de muziek stopt, voeren ze de gevraagde opdracht uit:

- ➡ sta recht met je loopfiets/fiets tussen je benen.
- ➡ stap van je loopfiets/fiets af.
- ➡ leg je loopfiets/fiets naast je neer.

Uitbreiding

Bij de oudere kleuters kun je twee opdrachten geven:

- ➡ stap af en ga op de grond zitten.
- ➡ ga per twee staan en leg een vinger op je neus.
- ➡ stap af en ga op één been staan.

Snelle stopper

Materiaal Een loopfiets/fiets voor elke kleuter, een rode en een groene kaart.

Organisatie Organisatie vooraf niet nodig.

Spel Je staat in het midden van de ruimte. De kleuters rijden vrij rond. Als je je hand opsteekt, moet iedereen halt houden. Laat je je hand zakken, dan mag iedereen verder rijden.

Uitbreiding Je houdt een rode en een groene kaart achter je rug. De kleuters rijden rond. Wanneer je met de rode kaart zwaait, moet iedereen stoppen. Wanneer je de groene kaart toont, mogen ze verder rijden.

Je kan ook nog andere signalen gebruiken:

- ➡ auditieve: een fluitje, een fietsbel, een autotoeter, enz.
- ➡ visuele: de afbeelding van een standbeeld, een STOP-bord, een C3-bord van de gemachtigde opzichter, enz.

VAARDIGHEID 10 FIETSEN MET TRAPPERS

Doelstellingen

De kleuter kan fietsen, met de voeten op de pedalen en goed in balans. Hij kan bochten nemen en zijn remmen gebruiken. Voor de kinderen die de loopfiets al goed onder de knie hebben, zal het niet moeilijk zijn om over te stappen op een fiets met trappers.

Enkele tips

➤ Het kader van de fiets moet zijn aangepast aan de grootte van het kind. De eerste fiets is over het algemeen een "12 inch"-fiets. Hieronder zie je een tabel met maten voor kleine fietsen:

Fietskader	Minimumgrootte van het kind
12 inch	85 tot 90 cm
16 inch	100 tot 105 cm
20 inch	110 tot 115 cm
24 inch	120 tot 125 cm

➤ De kleuter moet goed kunnen remmen met zijn fiets. Veel remhendels zijn immers te ver van het stuur verwijderd voor hun kleine handen.

➤ Vergeet niet dat sommige accessoires verplicht zijn op een fiets: remmen, een bel en reflectoren vooraan, achteraan en op de wielen.

Baas over mijn fiets

Materiaal Een fiets per leerling.

Organisatie Zet in eerste instantie het zadel voldoende laag zodat de kleuter zich veilig voelt, met beide voeten plat op de grond. Toon de kleuter de ideale positie op de fiets: de rug gerecht, het stuur goed vasthouden en in de verte kijken. Toon eveneens hoe de remmen moeten worden gebruikt.

Oefening

- Het kind installeert zich op de fiets op een licht dalende helling, en neemt wat snelheid. Het kan zijn voeten op de pedalen zetten om zijn evenwicht te vinden (in eerste instantie zonder te trappen).
- Op jouw signaal (met een fluitje of op een andere manier), stopt het kind door de remmen te gebruiken (opgelet, niet met de voeten) en zet het daarna beide voeten plat op de grond.

Uitbreiding Je kunt een slalomparcours opzetten met kegels op de helling zodat de kleuter kan leren zijn stuur te beheersen en zijn evenwicht te behouden met de voeten op de pedalen.

Op het einde van deze oefening moet de kleuter zijn evenwicht kunnen behouden op een helling, met de voeten op de pedalen, over een steeds langer wordende afstand.

En we trappen!

Materiaal Een fiets per leerling.

Organisatie Wanneer het vertrouwen er is en de snelheid en het remmen onder controle zijn, kan je de leerlingen beginnen aanleren hoe ze de pedalen moeten gebruiken. Vergeet niet het zadel opnieuw iets hoger te zetten (ter hoogte van de heupen), zodat het kind nog altijd zijn voeten plat op de grond kan zetten. Deze oefening kan gebeuren op een effen terrein of op een lichte helling.

Oefening

- De kleuter blokkeert de fiets met de remmen, hij brengt één pedaal omhoog en zet er zijn voet op. Wanneer hij voelt dat hij er klaar voor is, laat hij de remmen los en duwt hij op de pedaal om vooruit te komen.
- Hij kan na de eerste pedaalslag stoppen en opnieuw starten maar met de andere voet. Door deze oefening vindt de kleuter zijn voorkeervoet om te starten.
- Eens hij zich op zijn gemak voelt, start hij opnieuw met de "goede" voet, en deze keer wordt ook de andere voet op de tweede pedaal gezet. Het kind kan dan de pedaalslagen aaneenrijgen en voortrijden.
- Eens hij vertrokken is kan je de kleuter lichtjes vasthouden aan de arm of de schouder. Je kan hem er ook aan herinneren dat hij niet mag stoppen met trappen, door het ritme aan te geven: "trap, trap, ...".

In de volgende oefening, 'Als een step', wordt een variant voorgesteld.

Uitbreiding Eens de kleuter het trappen op een rechte lijn onder de knie heeft, kan je kleine parcours opstellen zodat hij eveneens controle leert te krijgen over bochten en hindernissen. Daartoe moet hij de bocht of het obstakel ontdekken, stoppen met trappen, het stuur goed vasthouden en altijd blijven kijken in de richting naar waar hij wilt gaan.

Om goed te leren fietsen moet de kleuter altijd zijn remmen gebruiken om te stoppen (en niet zijn voeten), het hoofd en de rug rechthouden en goed in de verte kijken (en niet naar zijn voeten).

Aarzel niet om de kleine evenwichtsspelletjes en rijspelletjes op de vorige pagina's nog eens te herhalen, ze zijn zowel aangepast aan loopfietsen als aan fietsjes.

Als een step

Materiaal Een fiets per leerling.

Organisatie Zelfde als bij vorige oefening 'En we trappen!'

Oefening Deze oefening is een variant op de voorgaande oefening 'En we trappen!', om de leerlingen verschillende opties aan te kunnen bieden. Laat ze zelf kiezen, het enige doel is dat ze kunnen trappen op het einde van de les. De gekozen methode doet er weinig toe.

- De kleuter blokkeert de fiets met de remmen, hij zet zijn voet op een pedaal die in lage positie staat. Met de andere voet gaat hij vooruit door zijn voet op de grond af te zetten, zoals bij een step.
- Hij kan na enkele voetslagen stoppen en opnieuw starten maar met de andere voet. Door deze oefening vindt de kleuter zijn voorkeurvoet om te starten.
- Eens hij zich op zijn gemak voelt, start hij opnieuw met de "goede" voet op een pedaal in lage positie. Maar deze keer wordt de andere voet, na een paar keer te hebben afgeduwd op de grond om wat snelheid te krijgen, op de tweede pedaal gezet. Het kind kan dan de pedaalslagen aaneenrijgen en voortrijden.

4.

Eindtest van de Badge Kleine Trappers

4.1. VOORBEREIDING

De kleuters zijn nu goed voorbereid. Om het voor jou makkelijker te maken op de dag van de eindproef hebben we enkele tips.

TIP 1

Zoek een extra begeleider

Om de eindproef af te nemen, raden we je aan de hulp te vragen van minstens één extra begeleider: de turnleerkracht, iemand met kennis van psychomotorische gedrag, een logopedist, een ander personeelslid, iemand van de directie of een ouder.

TIP 2

Maak een planning

Kies een geschikte datum om de eindproef af te nemen. Deze zal minstens een halve dag in beslag nemen.

Ga na of al het nodige materiaal beschikbaar is en verzamel het.

Overloop samen met de begeleider de vaardigheden die de kleuters moeten beheersen, en hoe je ze gaat beoordelen. Overloop ook de controlefiche en spreek af wie de leerlingen beoordeelt en hoe.

TIP 3

Kondig de test aan

Informeer de ouders en de rest van de school over de datum van de eindproef voor de Badge Kleine Trappers. Geef hen een korte inhoud van de eindproef mee. Moedig de ouders ook aan om deze vaardigheden samen met hun kind te oefenen. Vraag aan de ouders hun kind met de fiets (of loopfiets) naar school te laten komen op de dag van de proef. Voorzie in fietsen (of loopfietsen) van de school voor de kinderen die zelf geen fiets kunnen meebrengen.

4.2. DE DAG VAN DE EINDPROEF

Tijdens de spelletjes en het parcours evalueer je de kleuters met behulp van de **controlefiche** die je in bijlage van deze handleiding vindt. Je gebruikt één controlefiche per klas. De kleuters leggen het parcours om de beurt af. Zo kan je **elke kleuter individueel observeren**.

Leg van tevoren samen met de kleuters het parcours af en sta stil bij de verschillende vaardigheden. Leg uit welke aspecten beoordeeld zullen worden.

Om de test efficiënt te laten verlopen, splits je de klas het best op in twee groepen. De helft van de kleuters staat klaar om het parcours af te leggen. De andere helft oefent met de extra begeleider de vaardigheden nog verder in met de spelletjes.

Wees correct in de beoordeling. Een kleine correctie hoeft niet te betekenen dat de kleuter faalt voor de hele test.

Wanneer een kind bijvoorbeeld een paaltje raakt, maar de vaardigheid verder goed beheerst, kan het toch slagen voor die vaardigheid. Vertrouw daarvoor op jouw inschattingvermogen en kennis van de capaciteiten van je leerlingen.

Het behalen van de Badge Kleine Trappers is vooral een moment van **waardering voor de inspanningen** van elke kleuter. Nadat de proef is afgelegd, is het interessant dat je **leerlingen zichzelf beoordelen**, met behulp van de fiche in bijlage. Op die manier kunnen ze zelf inschatten aan welke punten nog meer moet worden gewerkt, en kunnen ze een beoordeling geven van het slotparcours.

4.3. EINDPROEF VOOR DE BADGE KLEINE TRAPPERS

De grote dag is aangebroken! Tijd om te testen hoe jouw kleuters zich uit de slag trekken met hun fiets met trappers, of met hun loopfiets.

Om de Badge Kleine Trappers te behalen, moeten de kleuters **tien vaardigheden** onder de knie hebben. De eerste drie worden getest via **spelletjes**, de andere via een **parcours** dat de kinderen moeten afleggen en waarbij hun vaardigheden kunnen worden nagegaan.

Kinderen die het fietsen met trappers nog niet beheersen op de dag van de proef, mogen de proef afleggen met een loopfiets. De tiende vaardigheid zal dan nog niet afgewerkt zijn.

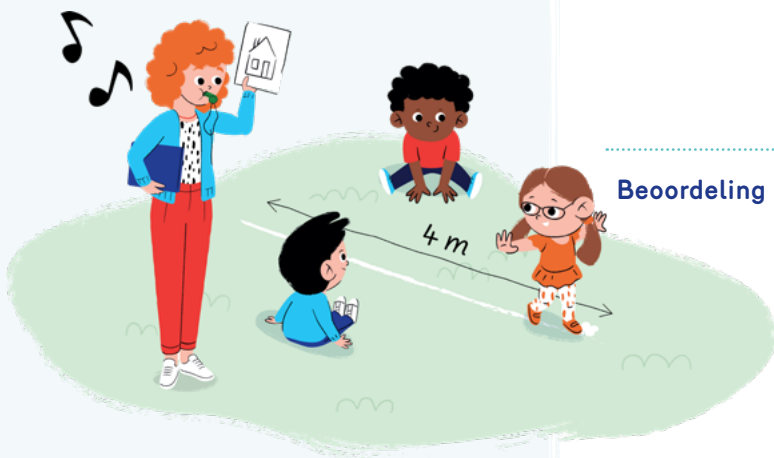

VAARDIGHEDEN 1, 2, 3 PROEF MET SPELLETJES

Test vaardigheid 1: Naar beide kanten kijken

Materiaal	Vijf afbeeldingen van voorwerpen, krijt, een fluitje.
Vorbereiding	Teken met krijt een rechte lijn van vier meter op de grond.
Proef	De kleuter staat aan het begin van de lijn en loopt recht vooruit. Jij staat anderhalve meter van het begin, links van de lijn. Je steekt een afbeelding omhoog. Als de kleuter je voorbijloopt, geef je een fluitsignaal en draait de kleuter zijn hoofd naar links om te kijken en te zeggen wat hij op de afbeelding ziet. Als je daarna aan de rechterkant van de lijn gaat staan, moet de kleuter zijn hoofd voldoende naar rechts draaien om te zien wat er op de afbeelding staat. Herhaal dit vijf keer, en wissel daarbij links en rechts af. De kleuter is geslaagd als hij de vijf afbeeldingen op het juiste moment kan benoemen.

Beoordeling	Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter zijn hoofd duidelijk naar links en rechts draaien en de voorwerpen op de afbeeldingen juist benoemen, zonder zijn evenwicht te verliezen, te stoppen of van de lijn op de grond af te wijken.
--------------------	--

Test vaardigheid 2: Luisteren en geluiden lokaliseren

Materiaal	Een belletje, een blinddoek (of sjaal).
Proef	Blinddoek de kleuter en ga ergens in de ruimte zitten met een belletje. De kleuter moet stappen in de richting van het belgeluid dat hij hoort. Verplaats je een aantal keren bij elke kleuter. De kleuter moet goed in de richting van het geluid stappen.
Beoordeling	Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter zich geblinddoekt verplaatsen naar de plaats waar het geluid vandaan komt.

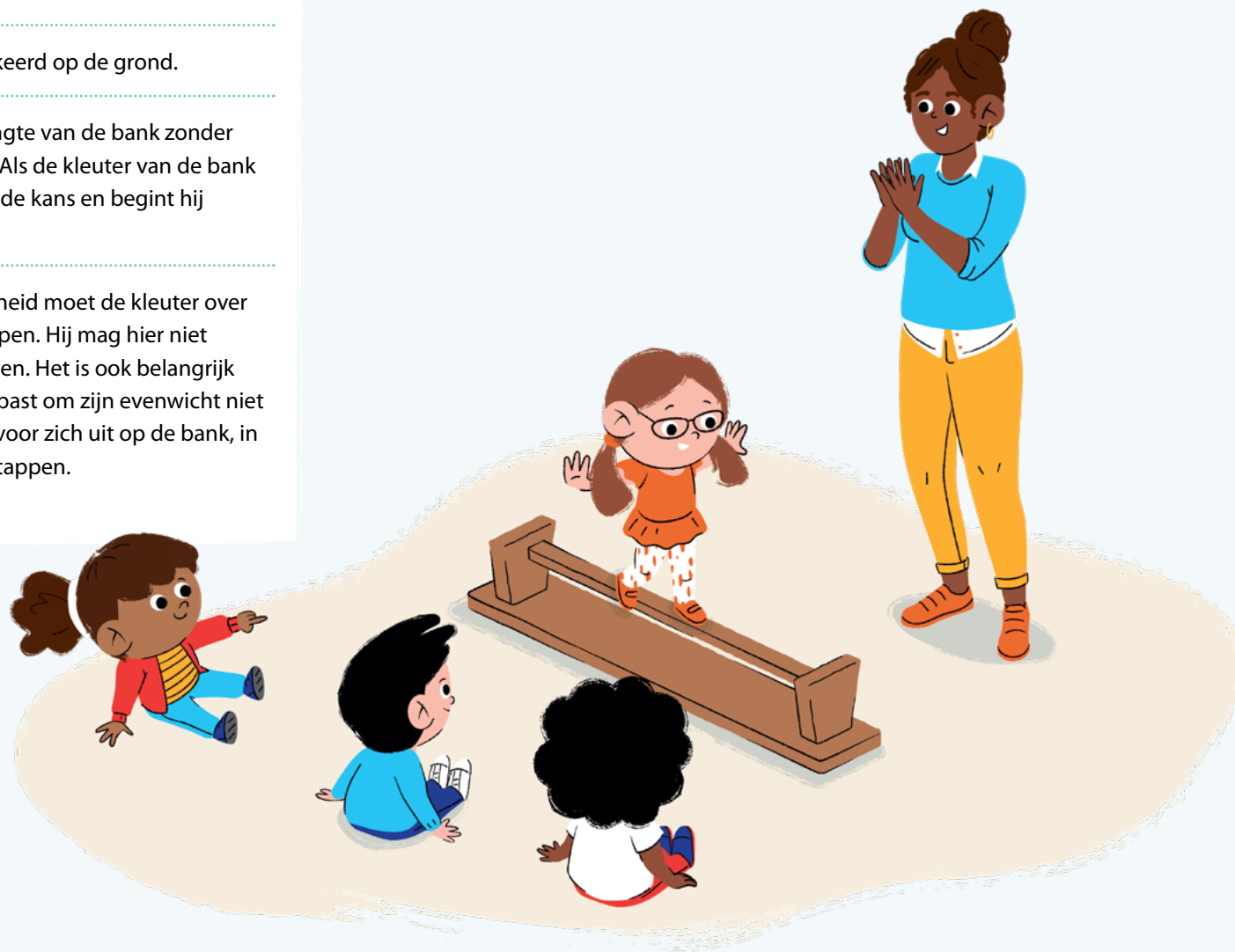
Test vaardigheid 3: Evenwicht behouden

Materiaal Een zweedse bank, een chronometer.

Vorbereiding Plaats een zweedse bank omgekeerd op de grond.

Proef De kleuter stapt over de hele lengte van de bank zonder een voet op de grond te zetten. Als de kleuter van de bank stapt (of valt), krijgt hij een tweede kans en begint hij opnieuw.

Beoordeling Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter over heel de lengte van de bank stappen. Hij mag hier niet langer dan 45 seconden over doen. Het is ook belangrijk dat hij de juiste kijktechniek toepast om zijn evenwicht niet te verliezen. Hij kijkt een eindje voor zich uit op de bank, in de richting waarheen hij moet stappen.

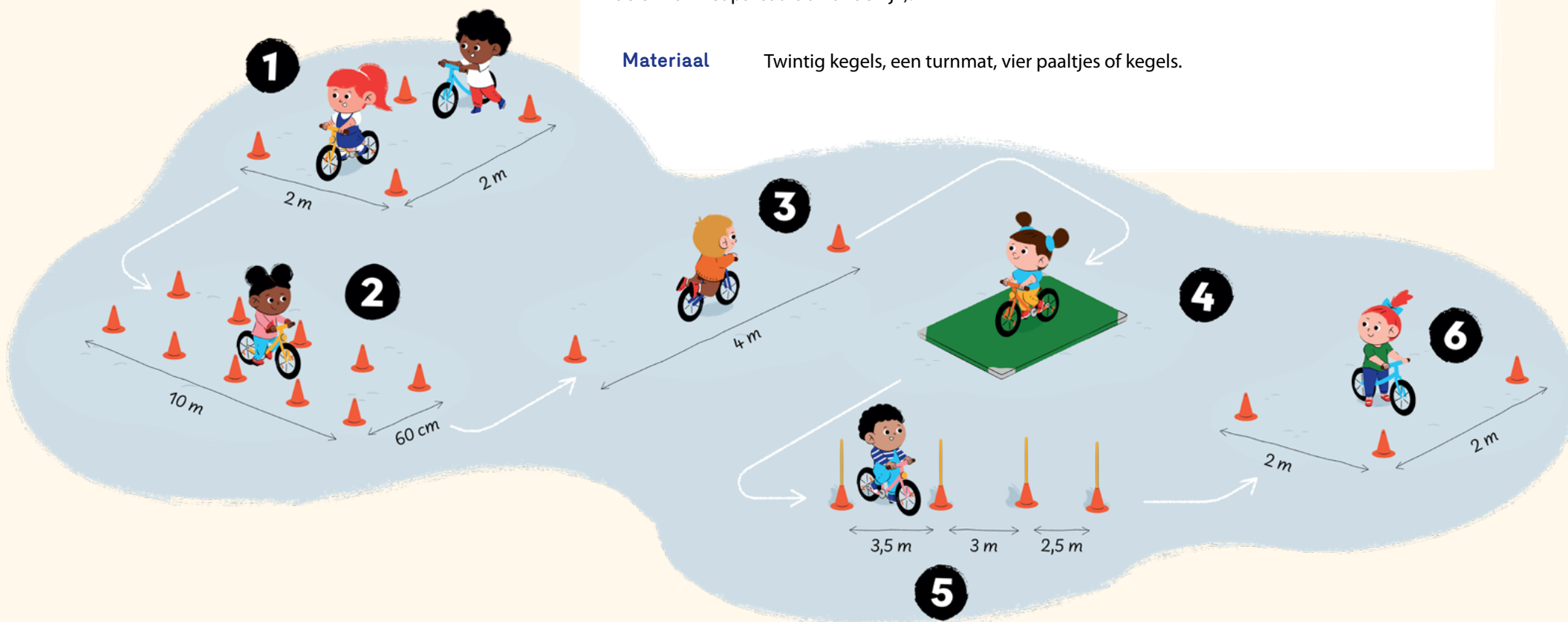

VAARDIGHEDEN
4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
PROEF MET
PARCOURS

Stel het parcours op in de turnzaal of op de speelplaats. Je hebt een ruimte van ongeveer twintig meter bij dertig nodig. De proef wordt uitgevoerd in een beschermde omgeving. De kleuter moet de zes oefeningen zelfstandig uitvoeren. Het parcours moet afgewerkt worden op een fiets met trappers. Indien de kleuter nog niet kan fietsen met trappers mag hij het parcours afwerken met een loopfiets, maar de tiende vaardigheid moet dan later worden verworven.

Geef een rondleiding en leg kort uit wat er bij elke oefening van de kleuters verwacht wordt. Duid eventueel een kleuter aan die het parcours aflegt bij wijze van voorbeeld. Ideaal gezien hebben de kleuters voordien de kans gekregen het parcours een paar keer te doorlopen (of de verschillende delen van het parcours afzonderlijk).

Materiaal Twintig kegels, een turnmat, vier paaltjes of kegels.

Test vaardigheid 4: Opstappen en vertrekken - Deel 1 van het parcours

Proef In het startvak zwaait de kleuter zijn ene been over de loopfiets/fiets en duwt hij zich af.

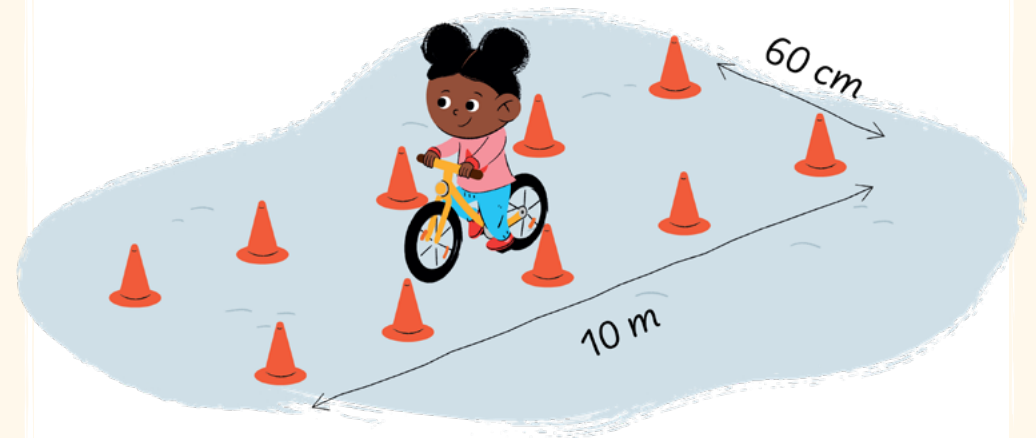
Beoordeling Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter zijn been over de loopfiets/fiets zwaaien, een soepele, ontspannen zithouding aannemen, zich afzetten met één voet en zijn evenwicht behouden, zodat hij vlot kan vertrekken.

Test vaardigheid 5: Rechtdoor rijden (op een smalle strook) - Deel 2 van het parcours

Proef De kleuter rijdt op een smalle strook, afgezet door kegels.

Beoordeling Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter een rechte lijn aanhouden, zonder te zigzaggen. Hij kijkt voor zich uit en zit ontspannen op de loopfiets/fiets.

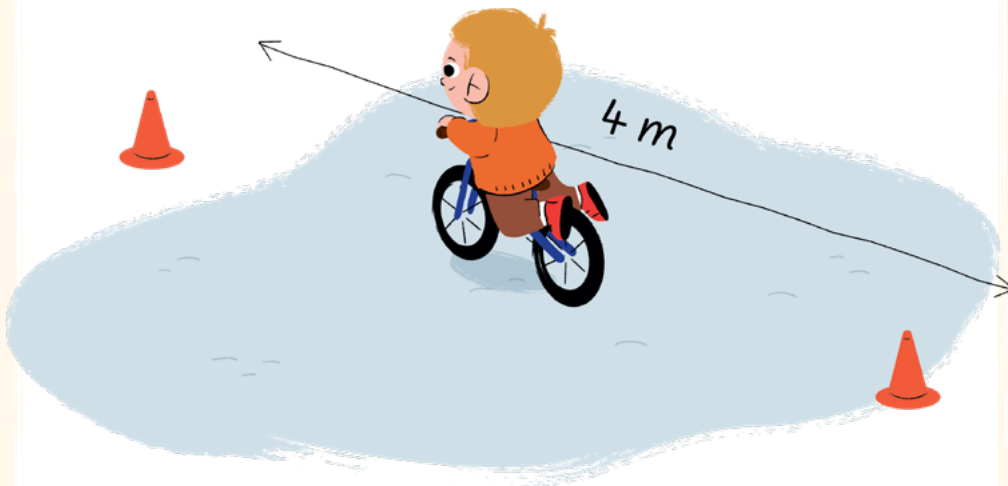
Test vaardigheid 6: Rijden met de benen in de lucht - Deel 3 van het parcours

Proef

De kleuter rijdt voldoende snel tot aan de kegels. Bij de eerste kegel zwaait hij beide benen naar voor of naar achteren (zijn voeten raken de grond niet) tot hij aan de tweede kegel is. Wie de proef aflegt op de fiets, kan er ook voor kiezen om in evenwicht te trappen in plaats van de benen op te heffen.

Beoordeling

Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter tonen dat hij zijn evenwicht voldoende kan bewaren.

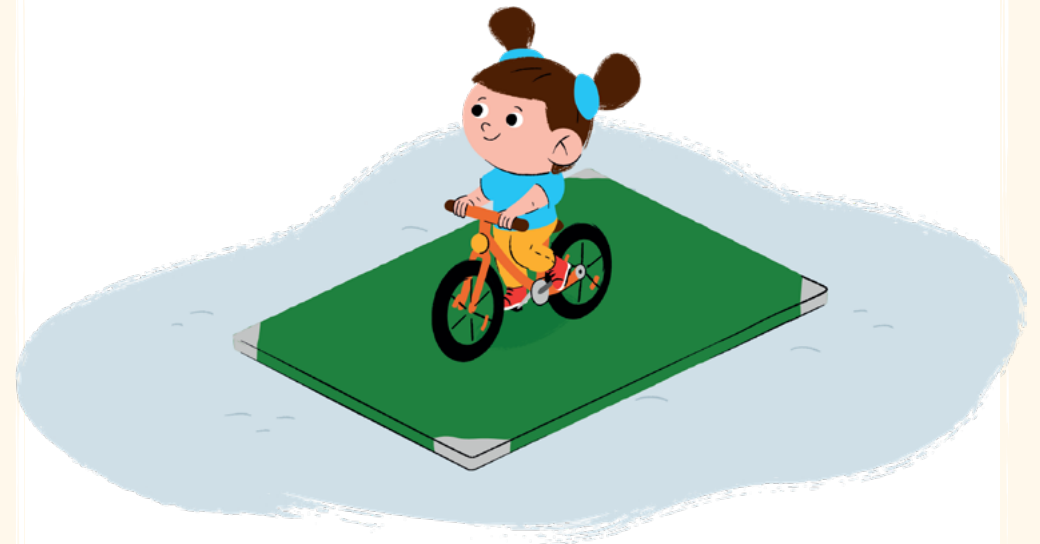
Test vaardigheid 7: Over een andere ondergrond rijden - Deel 4 van het parcours

Proef

De kleuter rijdt over de turnmat en houdt de loopfiets/fiets goed onder controle.

Beoordeling

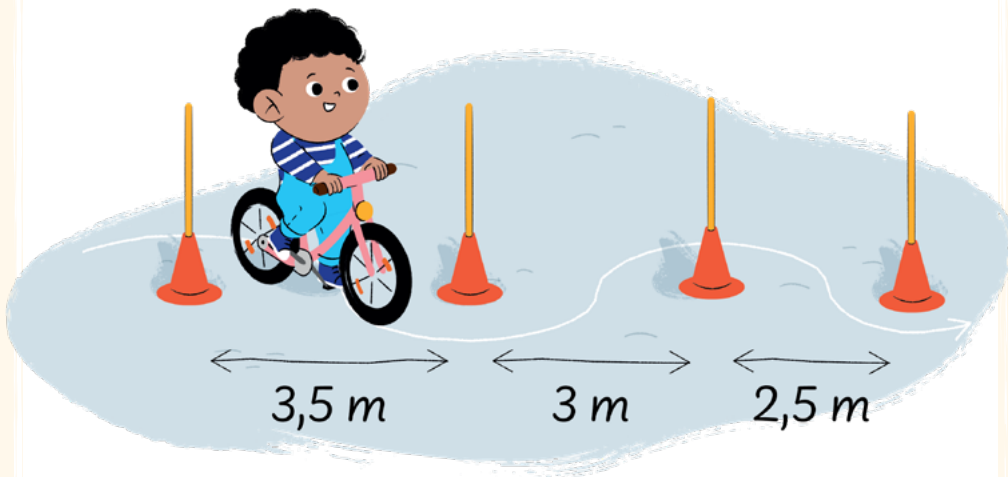
Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter laten zien dat hij de loopfiets/fiets voldoende onder controle heeft als hij over een andere ondergrond moet rijden.

Test vaardigheid 8: Slalommen - Deel 5 van het parcours

Proef De kleuter moet tussen de paaltjes slalommen zonder ze te raken.

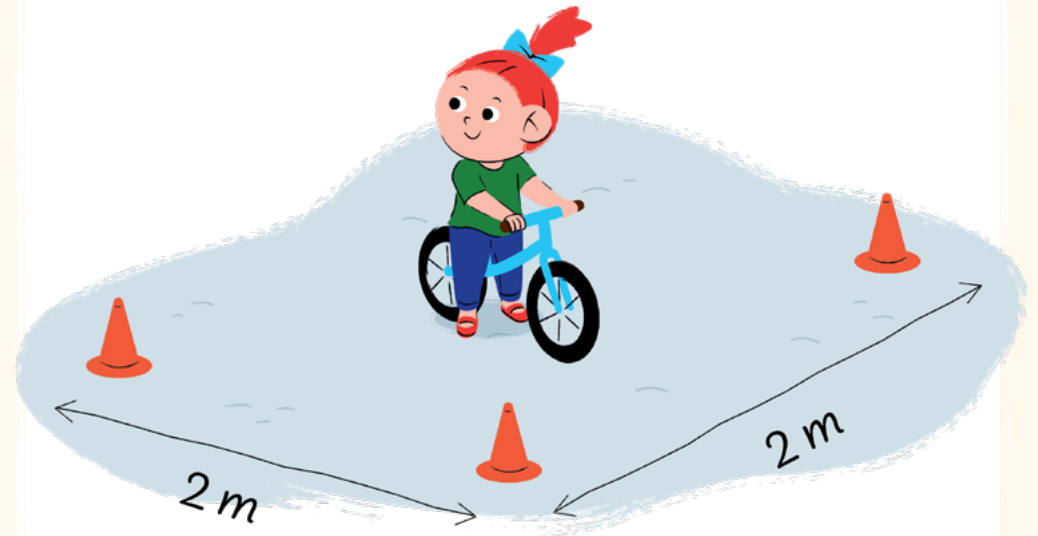
Beoordeling Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter slalommen tussen de paaltjes zonder ze te raken.

Test vaardigheid 9: Stoppen - Deel 6 van het parcours

Proef De kleuter ziet vanop een afstand waar het stopvak is. Hij vertraagt op tijd en stopt in het vak.

Beoordeling Om te slagen voor deze vaardigheid moet de kleuter gecontroleerd stoppen in het stopvak. Het is dus geen noodstop, het gaat om vertragen en tot stilstand komen.

Proef vaardigheid 10: Rijden op een fiets met trappers

Vaardigheid 10 wordt verworven door kleuters die het parcours kunnen afleggen op een fiets met trappers.

4.4. HET BEHALEN VAN DE BADGE KLEINE TRAPPERS

De Badge Kleine Trappers is zo ontworpen dat ieder kind beloond wordt voor zijn inspanningen, geslaagd of niet geslaagd.

Elk kind krijgt na afloop een **kleine beloning**, als dank voor deelname aan het leerproces en de eindproef.

Op de "Kleine Trapperskaarten", in bijlage van deze handleiding, kan je individuele opmerkingen geven aan de kleuter en zijn verbeterpunten aanduiden. Gebruik hiervoor de controlefiche die je hebt ingevuld tijdens de proef. De kleuters ontvangen deze kaart om ze te **laten zien aan hun ouders**. Op die manier zijn de ouders op de hoogte van de vaardigheden die hun kind met de loopfiets of het fietsje heeft verworven, en kunnen ze de training thuis verderzetten.

Je deelt de kaarten en de badges zo snel mogelijk na het afleggen van de proef uit. Zo liggen de verschillende vaardigheden nog vers in het geheugen bij de kleuters en kunnen ze terugblikken op hun prestatie. Vraag kort aan elke leerling afzonderlijk hoe hij of zij de test ervaren heeft, met behulp van de **zelfevaluatiefiche**.

Een kleine plechtigheid met de ouders en de directie geeft voldoening aan de leerlingen, en helpt om het project bekendheid te geven.

Je kunt altijd kaarten en badges bijbestellen op onze website mobilite-mobiliteit.brussels/nl/school.

4.5. NA DE EINDTEST

Als je samenwerkt met het lager onderwijs kan je de controlefiches bezorgen aan de **leerkrachten van de eerste graad**. Ze kunnen zich op jouw werk baseren om te kijken of de leerlingen alle vaardigheden van de Badge Kleine Trappers onder de knie hebben en vooruitgang boeken in de leerlijn fietsen.

Deze informatie is nuttig voor de leerkracht van de eerste graad van het lager onderwijs wanneer hij/zij start met de opleiding voor de **Badge Fietsers Brons** met zijn/haar leerlingen.

5. Waar vind ik de juiste uitrusting?

Heeft jouw school steun nodig om de leerlijn fietsen in het pedagogisch programma te integreren? Wil je meer info ontvangen en hulp krijgen om je leerlingen op te leiden tot vaardige fietsers? Wij kunnen je helpen, je staat er niet alleen voor! Ontdek hieronder alle mogelijkheden om je te voorzien van het nodige materiaal, je op te leiden en in contact te komen met andere scholen.

5.1. SCHOOLVERVOERPLANNEN

Jouw school wil op een meer proactieve manier werken rond actieve mobiliteit? Schrijf je dan in, mocht dat nog niet zijn gebeurd, voor de Schoolvervoerplannen (SVP).

Een SVP zorgt ervoor dat een school haar situatie op het gebied van mobiliteit beter begrijpt en dat ze begeleid wordt bij het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van een actieplan om **actievere en veiligere verplaatsingen** te bevorderen.

Scholen met een SVP worden gedurende 18 maanden begeleid door een **mobilitateitscoach**. Tijdens die periode ontvangen ze alle nodige info om daarna het werk **zelfstandig** voort te zetten.

Scholen met een SVP kunnen ook gebruik maken van een **breed aanbod** aan materiaal (fietsenstallingen, loopfietsen, fietsen, verkeersspistes, fietshelmen, hesjes, ...) en van animaties, opleidingen en diensten (fietsherstelateliers,...).

Om deze steun te krijgen, moeten de scholen met een SVP een **actieplan** indienen bij Brussel Mobiliteit. De steunaanvragen in de actieplannen worden door Brussel Mobiliteit beoordeeld vanuit zijn visie op schoolmobiliteit, namelijk, "**het schoolpubliek verplaatst zich actief en in alle veiligheid**".

Meer informatie vind je op onze website mobilite-mobiliteit.brussels/nl/school (deel "Schoolvervoerplan").

Scholen met een SVP worden ieder jaar ook uitgenodigd op het **Salon** van de Schoolmobiliteit: een evenement met een overvloed aan info en uitwisselingen tussen scholen en met Brusselse verenigingen die actief zijn in de mobiliteitssector.

5.2. WEEK VAN DE MOBILITEIT

Elke Brusselse school, met of zonder SVP, kan de projectoproep voor de Week van de Mobiliteit beantwoorden, die elk jaar plaatsvindt van 16 tot 22 september. Door een project in te dienen, kunnen scholen **materiaal en animaties aanvragen**.

Het gaat om projecten die een rechtstreeks verband hebben met deze Week van de Mobiliteit, en die bijdragen tot de visie van Brussel Mobiliteit op schoolmobiliteit: "Het schoolpubliek verplaatst zich actief en in alle veiligheid". De projecten worden beoordeeld op basis van deze visie en rekening houdend met het beschikbare budget.

5.3. NIEUWSBRIEF SCHOOLMOBILITEIT

Schrijf je in op onze nieuwsbrief over schoolmobiliteit om op de hoogte te blijven van projectoproepen, projecten van onze partners, goede voorbeelden, en meer: mobilite-mobiliteit.brussels/nl/school (deel "Schoolvervoerplan", onderaan de pagina).

5.4. MATERIAAL IN BRUIKLEEN

➡ Pro Velo

Om fietseducatie in de scholen te ondersteunen, stellen Pro Velo en Brussel Mobiliteit gratis materiaal ter beschikking (opgelet: dit aanbod kan variëren doorheen de tijd):

- Een verkeersbox waarin je alles vindt om een openbare weg na te bootsen in een beschermde omgeving.
- Een verkeerspiste uit zes verschillende delen die je op diverse manieren kan samenstellen, afhankelijk van je behoeften en de beschikbare ruimte.
- Veiligheidsboxen met daarin 25 helmen en hesjes in verschillende maten voor je leerlingen als ze een fietsuitstap maken.
- Een set VR-brillen: met deze brillen fietsen leerlingen virtueel door verschillende verkeerssituaties. Een goede voorbereiding op het echte werk.

Meer informatie en een reserveringsformulier vind je op de website van Pro Velo (<https://www.provelo.org/nl/page/fietsmaterieel-voor-scholen>).

➡ Gemeenten

Sommige gemeenten lenen op aanvraag materiaal uit aan scholen.

Contacteer de dienst Mobiliteit of de dienst Onderwijs van je gemeente om te ontdekken wat ze aanbieden.

Heel wat gemeenten ondersteunen ook de organisatie van fietsrijen, schoolstraten en andere activiteiten.

5.5. DE OUDERS BETREKKEN EN DE KINDEREN UITRUSTEN

Hoe meer de ouders betrokken zijn, hoe groter de kans dat jouw leerlingen regelmatig zullen fietsen en hun vaardigheden zullen aanscherpen. Communiceer daarom op ouderavonden, opendeurdagen en via nieuwsbrieven over het belang dat jouw school hecht aan actieve mobiliteit. Een kleine attentie voor vrijwilligers die meekomen op uitstappen of helpen bij de eindtest kan wonderen doen voor de motivatie.

Hier volgen enkele ideeën voor opleidingen en hulpmiddelen voor de ouders van je leerlingen.

➡ Via Velo

Via Velo is een opleiding aangeboden door Pro Velo voor volwassenen die willen leren fietsen en zich met de fiets in alle veiligheid in de stad willen verplaatsen. Deze opleiding richt zich dus tot ouders die nog niet kunnen fietsen. Meer info op provelo.org/nl.

➡ EnVOL

EnVOL is een opleiding waarbij Pro Velo ouders aanbiedt te experimenteren met de trajecten tussen thuis en de school om met kennis van zaken de fiets als vervoermiddel voor hun kind te kunnen beoordelen. Meer info op provelo.org/nl.

➡ Fietsbieb

Een fietsbieb verhuurt goede fietsen tegen lage prijzen voor kinderen tussen 2 en 12 jaar, op verschillende plaatsen in Brussel. Wanneer een fiets te klein wordt, kunnen de ouders hem gaan inwisselen. Fietsbiebs worden beheerd door vrijwilligers en zijn een paar dagen per maand open. Meer info op fietsbieb.be.

➡ Een fiets voor 10 jaar

Een fiets voor 10 jaar is een educatief verhuurprogramma voor kinderfietsen. Het bevordert het gebruik van fietsen en fietsonderdelen in een logica van hergebruik en circulariteit. Het principe is eenvoudig: de ouders huren een fiets uit de voorraad van de Ateliers de la rue Voot en ruilen die om zodra nodig, zodat het kind altijd een aan zijn grootte aangepaste fiets heeft. Meer info op voot.be/een-fiets-voor-10-jaar.

➡ Verkeersouders

Ouders die willen helpen bij mobiliteitsacties, kunnen zich registreren als 'verkeersouder' bij VSV. Zij worden ondersteund met materiaal en informatie. Meer informatie op www.verkeersouders.be.

BRUSSEL MOBILITEIT

GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL